

В. Н. ДЕНИСОВ,

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України*

ORCID: 0000-0003-0790-4224

**В. М. КОРЕЦЬКИЙ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ.
КОДИФІКАЦІЯ ТА ПРОГРЕСИВНИЙ РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ПРАВА
(ДО 130-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)**

Висвітлюється діяльність В. М. Корецького в Організації Об'єднаних Націй з кодифікації та прогресивного розвитку міжнародного права. Показана його участь у ряді міжнародних конференцій, проведених у рамках ООН та на посаді судді Міжнародного Суду ООН. Простежується життєвий шлях вченого та його роль у створенні Інституту держави і права НАН України, який носить його ім'я.

Ключові слова: Друга світова війна, Організація Об'єднаних Націй, Статут ООН, міжнародний правопорядок, кодифікація та прогресивний розвиток міжнародного права, Міжнародний суд ООН, Національна академія наук України.

Денисов В. Н. В. М. Корецкий в Организации Объединённых Наций. Кодификация и прогрессивное развитие международного права (к 130-летию со дня рождения)

Рассматривается деятельность В. М. Корецкого в Организации Объединённых Наций по кодификации и прогрессивному развитию международного права. Показано его участие в ряде международных конференций, проведённых в рамках ООН. Прослеживается жизненный путь учёного и его роль в создании Института государства и права, который носит его имя.

Ключевые слова: Вторая мировая война, Организация Объединённых Наций, Устав ООН, международный правопорядок, кодификация и прогрессивное развитие международного права, Международный Суд ООН, Национальная академия наук Украины.

Denysov Volodymyr. V.M.Koretsky at the United Nations. Codification and Progressive Development of International Law (To the 130th Anniversary of his Birth)

V.M.Koretsky's activities in the United Nations on the codification and progressive development of international law are highlighted. His participation in a number of international conferences held within the UN and as a Judge of the UN International Court of Justice is shown. The life path of the Scholar and the role in the creation of the Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine, which bears his name, are traced.

Key words: World War II, United Nations, UN Charter, International Law, Codification and Progressive Development of International Law, UN International Court of Justice, National Academy of Sciences of Ukraine.

З часом інтерес до життя та діяльності людей, які своєю самовідданою працею зробили чимало корисного для своєї країни і залишили в її історії своєрідний слід, не тільки не зменшується, а ще більше зростає. Справді, на відстані подій, до яких ці особистості були так або інакше причетні, їхнє життя розкривається новими гранями, як і роль у них. Більше того, висвітлення життя та творчої праці таких людей може сприяти кращому розумінню сучасної картини світу,

*Denysov Volodymyr, Doctor of Juridical Sciences, Full Professor, Corresponding Member of the NALS of Ukraine
© В. Н. Денисов, 2021

яка багато в чому нагадує катастрофи, з якими зіткнувся світ у першій половині ХХ століття, і уроки, подані ними людству, як ніколи залишаються актуальними.

Саме такою особистістю є Володимир Михайлович Корецький, життя і діяльність якого слугує яскравим прикладом відданого служіння науці, виходячи з вимог історичних подій воістину епохального значення, участь у яких стала його візитівкою. Події ці пов'язані зі створенням у 1945 р. Організації Об'єднаних Націй в результаті перемоги Антигітлерівської коаліції над нацистською Німеччиною разом з її союзниками та мілітаристською Японією у Другій світовій війні 1939–1945 рр. З цього часу В. М. Корецький активно залучається до участі в роботі ряду органів ООН з кодифікації та прогресивного розвитку міжнародного права, представляючи в них Україну та СРСР. У складі делегацій України він також брав участь у ряді міжнародних конференцій, у яких розглядалися важливі питання розвитку міжнародного права.

Харківський період життя та діяльності В. М. Корецького (кінець ХІХ – перша половина ХХ століть)

Володимир Михайлович Корецький народився 18 лютого 1890 р. в м. Катеринославі (тепер – Дніпро). У 1910 р. із золотою медаллю закінчив катеринославську гімназію і того ж року поступив на юридичний факультет Московського університету. Провчившись у Москві рік, за сімейними обставинами, переїхав до Харкова і продовжив навчання на юридичному факультеті Харківського університету, який закінчив у 1916 р., отримавши диплом 1-го ступеня, і як стипендіат був залишений для підготовки до професорського звання по кафедрі цивільного права і судочинства. У 1919 р. він склав магістерський іспит з історії та догми римського права і в тому ж Харківському університеті почав читати лекції з всесвітньої історії держави і права.

Автору цього нарису про Володимира Михайловича Корецького долею було даровано духовне спілкування, майже чверть століття, з цією ще за життя легендарною особистістю, і при мені він не раз називав себе людиною ХІХ століття. Кращі люди, виховані в цей час, увібрали в себе нестримний дух цієї епохи з її невідворотним прагненням до прогресу в науці та техніці, досягши в цьому величезних здобутків, які багато в чому змінили соціальне життя різних верств населення в Європі та світі. У всесвітньо-історичному значенні це був час найвищого розвитку передових країн Європи і світу, що свідчив про остаточну перемогу капіталістичних відносин над феодальними. Цей розвиток супроводжувався найвищим піднесенням інтелектуалізму у всіх сферах людської діяльності, включаючи філософію, історію, право, літературу та мистецтво.

Пріоритет віддавався розуму, утверджуючи в суспільстві високе значення його розвинутості разом зі спроможністю людини до досягання складних процесів пізнання в поєднанні з високою моральністю. Все це й сформувало особистість В. М. Корецького з усією його своєрідністю як людини і вченого. Водночас він був свідком краху цього видимого благополуччя, з якого народи й людство до цього часу не можуть знайти вихід, що також вплинуло на його свідомість та вибір власного місця в наступну буремну епоху.

В умовах катастрофи Першої світової війни та породжених нею революцій у Європі та Росії, які мали шокуючий ефект на свідомість людей та зміну звичного

способу їх життя, В. М. Корецький зміг обрати для себе зрозумілий, але непростий на ті часи шлях добросовісного служіння науці, що було найвищим для нього моральним імперативом. Як історик права, він зміг побачити об'єктивний характер цих процесів, піднявшись над суб'єктивними судженнями стосовно революційних подій, що відбувалися в цей час у світі. Саме відчуття закономірного ходу історії в цьому, здавалося б, немислимому хаосі, в якому опинилося суспільство і весь світ, демонструючи крайню ворожнечу, непримиренність і шаленість людських пристрастей, допомогло В. М. Корецькому не загубитися в цьому вирі історичних подій та спрямувати свій талант на благо науки, поклавши на її олтар всі свої духовні та фізичні сили.

Після Жовтневої революції в Росії 1917 р. В. М. Корецький узяв участь у створенні у 1920 р. Харківського інституту народного господарства та його правового факультету. Був проректором Інституту та заступником декана цього факультету, читав лекції із загальної історії держави і права, міжнародного приватного права та міжнародного господарського права. У 1930 р. правовий факультет був перетворений на окремий інститут, назва якого в різні часи змінювалася й у 1937 р. він отримав ще відому нам назву – Харківський юридичний інститут (нині – Харківський національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого). З 1920 по 1941 р. В. М. Корецький обіймав там посади професора та керівника (з 1937) кафедри історії держави і права.

У 1939 р. В. М. Корецький в Інституті права АН СРСР захистив докторську дисертацію з міжнародного приватного права, отримавши диплом доктора юридичних наук за номером 3. І того ж року він отримав вчене звання професора.

З початком Великої Вітчизняної війни за розпорядженням Уряду України В. М. Корецький, разом з іншими викладачами Харківського юридичного інституту, був евакуйований до м. Ташкента (Узбекистан) і у створеному там Ташкентському юридичному інституті викладав всесвітню історію держави і права.

На початку війни під час оборони Києва від нацистських загарбників загинув його єдиний син Юрій Володимирович Корецький, який пішов на фронт добровольцем і був військовим кореспондентом. За своїм характером Юрій Володимирович був творчою людиною, поетом та знаним перекладачем на українську мову відомих творів зарубіжних авторів. Належав до творчого кола М. Т. Рильського, з яким особисто дружив. В. М. Корецький, у бесіді зі мною, згадуючи свого сина, відзначав його природну схильність до гуманітарних наук та феноменальні здібності у вивченні іноземних мов. Він навів приклад як під час перебування з ним у період літньої відпустки в Середній Азії Юрій Володимирович буквально за два-три місяці навчився читати й писати турецькою мовою. Напередодні війни у 1941 р. він захистив у Києві кандидатську дисертацію з філології, що в ті часи було подією в науковому житті України.

За яких обставин загинув на фронті Юрій Володимирович – невідомо. Він зник безвісти, і єдине повідомлення про нього Володимир Михайлович отримав вже після війни від знайомого свого сина, теж військового кореспондента, який бачив і розмовляв з ним, зустрівши неподалік Києва, в Голосіївському лісі. Після війни Володимир Михайлович багато разів зв'язувався з відповідними органами, сподіваючись хоча б на якусь звістку про сина з надією, що він ще живий. Але жодних відомостей про нього він так і не отримав.

Загибель сина на війні ніла в серці Володимира Михайловича незагойною раною, з якою він мусив жити далі. З боєм він говорив мені, що втрата сина

привела до передчасної смерті у 1953 р. його дружини, Анни Ананіївни. На все життя Володимир Михайлович залишився самотньою людиною, і благом для нього була наука, якій він міг цілком себе присвятити.

Цікавою була історія кохання Володимира Михайловича до Анни Ананіївни, з якою він побрався всупереч волі батьків, коли йому було лише 18 років, що позбавило молоду сім'ю матеріальної підтримки від суворого за своїм характером його батька. За словами Володимира Михайловича, матеріальні міркування змусили його перевестися з Московського до Харківського університету. В Харкові, де життя було значно дешевшим порівняно з московським, легше було утримувати сім'ю, в якій вже народився син Юрій. У цей час у Харкові мешкали двоє його братів – старший брат, Михайло Михайлович, який став лікарем і все своє життя працював у одному з санаторіїв Кисловодська, та молодший брат, Леонід Михайлович, який, працюючи директором картин на кіностудії імені Олександра Довженка, був яскравою особистістю, маючи великий авторитет серед кінематографістів України.

Під час навчання в гімназії Володимир Михайлович Корецький проявив великі здібності й до математики, чим скористався в студентські роки, даючи приватні уроки з цієї дисципліни, і це допомагало йому утримувати сім'ю. Володимир Михайлович як великий трудівник, довівши це всім своїм життям та діяльністю, поважав чесну працю інших людей, незалежно від того, хто перед ним – професор чи прибиральниця приміщення, де він працював. Він був людиною середнього зросту, з незмінно осяяним обличчям, що свідчило про високу духовність та розум, і люди, зустрічаючись з ним, волею-неволею внутрішньо підтягувалися, щоб якось відповідати цьому його образу.

Необхідно сказати й про оптимізм Володимира Михайловича як рису його характеру, що також притягувало до нього людей. Незважаючи на будь-які несприятливі обставини життя та праці, він ніколи не втрачав оптимізму, вселяючи в людей, які його оточували, віру в краще. І цей образ Володимира Михайловича і мені завжди додає сили долати випробування, які час від часу підносять буття.

Після трагедії, пов'язаної з відходом із життя Анни Ананіївни, Володимир Михайлович звернувся до скульптора Сергія Тимофійовича Коненкова (Москва) з проханням зробити скульптурне зображення його дружини для установки пам'ятника на її могилі на Лук'янівському кладовищі. Він показав йому світліну дружини, що в ті часи була звичайно у чорно-білому виконанні, і образ Анни Ананіївни на ній настільки зачарував скульптора, що він одразу погодився виконати це замовлення, незважаючи на свою надзвичайну завантаженість урядовими та іншими проектами.

Володимир Михайлович, розповідаючи мені цю історію, сказав, що С. Т. Коненков у образі Анни Ананіївни побачив для себе нове і так цим захопився, що рішуче відмовився взяти плату за свою роботу, обмежившись лише витратами на матеріал (білий мармур) та працю робітників.

Мені здається, що це була зустріч двох видатних людей, які отримали однакове виховання у XIX столітті, названому істориками «творчим століттям». С. Т. Коненков своє художнє навчання завершив у 1902 р. у Петербурзькій імператорській академії мистецтв, і обрання ним після революції в Росії 1917 р. життєвого шляху на ниві культурного мистецтва та графіки було схожим з обранням В. М. Корецьким власного шляху в науці.

Натхнення С. Т. Коненкова образом Анни Ананіївни було невинуватим, маючи глибокий естетичний і навіть філософський сенс. Вона була надзвичайно красивою жінкою, в якій він побачив істинно жіночу натуру. І саме такою відтворив її в погрудді з білого мармуру. Якщо дивитися прямо, то скульптор геніально вловив жіночу красу Анни Ананіївни, зафіксувавши її образ у знайденому ним моменті повороту ліворуч її чарівного обличчя, обрамленого розкішним волоссям, у гармонійному поєднанні з моментом нахилу голови вгору.

Зацікавленість С. Т. Коненкова образом Анни Ананіївни пояснювалася також тим, що він був одним з перших серед російських скульпторів на рубежі XIX – початку XX століть, хто звернувся до зображення оголеної жіночої натури. З першого погляду може здатися, що цей шедевр творіння С. Т. Коненкова нагадує давньогрецьку скульптуру з її ідеалізацією жіночої краси в платонівському дусі. Це, однак, не так. У С. Т. Коненкова жіноча краса дається як реальність буття, що струменіє з очей Анни Ананіївни і говорить, що життя прекрасне. І нам явлено диво гармонії цього життя. Але вздовж і вгору голови Анни Ананіївни скульптор зобразив зміну як символ тлінності життя, що може бути перерване будь-якої миті. Таким мені уявляється образ Анни Ананіївни у виконанні великого скульптора С. Т. Коненкова.

Копія погруддя Анни Ананіївни знаходилася в кабінеті київської квартири, в якій довгі роки мешкав Володимир Михайлович. Мистецьке творіння С. Т. Коненкова височіло праворуч перед великим письмовим столом, за яким він щоденно працював і час від часу міг підвести очі й дивитися на образ своєї дружини, подумки спілкуючись з нею. Пам'ять про Анну Ананіївну та свого сина Юрія Володимировича він зворушливо проніс через усе своє життя, що також було яскравим свідченням його високої духовності.

Після визволення Харкова від нацистських загарбників і відновлення у 1944 р. діяльності Харківського юридичного інституту В. М. Корецький обіймає в ньому посаду професора та керівника курсу міжнародного права, а в 1947 р. створює кафедру міжнародного права. У цей час тут навчалися І. І. Лукашук і В. С. Семенов, які були учасниками Великої Вітчизняної війни і зазнали тяжких поранень, які давалися взнаки усе життя. Після закінчення Інституту вони навчалися в аспірантурі у В. М. Корецького, який був їх науковим керівником. У 1951 р. І. І. Лукашук і В. С. Семенов захистили кандидатські дисертації й стали знайомими представниками вітчизняної науки міжнародного права. Та й у статусі професорів вони завжди пам'ятали свого вчителя, який відкрив для них шлях до науки.

Отже, для В. М. Корецького харківський період життя та діяльності мав визначальне значення, адже саме в цей час у нього сформувалися як моральні якості відданого служіння науці, так і високий рівень професійних знань, які, відзначаючись своєрідністю, притаманною лише йому, вже тоді поставили його ім'я в один ряд з іменами найбільш освічених людей цього часу. І в наступний київський період своєї діяльності В. М. Корецький виступає як знаний фахівець права з необхідними якостями виконання завдань, пов'язаних з розвитком в Україні юридичної науки і особливо міжнародного права, яке після Другої світової війни набуло нового змісту та значення у долях народів і держав, виходячи з історичної необхідності їх співробітництва на взаємній основі для підтримання загального миру і безпеки¹.

**Членство України в Організації Об'єднаних Націй і створення
В. М. Корецьким академічної установи з юридичних досліджень**

Перед Україною, яка з-поміж 51 держави стала однією із засновниць Організації Об'єднаних Націй, постало невідкладне завдання належної її участі в діяльності цієї Організації, включаючи таку надзвичайно важливу сферу, як кодифікація та прогресивний розвиток міжнародного права. Ця лінія співробітництва держав мала розвивати принципи і норми міжнародного права відповідно до Статуту ООН, зміцнюючи тим самим новий міжнародний правопорядок, встановлений за підсумками Другої світової війни.

У зв'язку з цим за ініціативою відомого державного діяча України Д. З. Мануїльського перед Академією наук України було поставлено завдання створити в її складі юридичну установу, в якій поряд з розробкою ряду напрямів внутрішнього права мали проводитися дослідження з актуальних проблем міжнародного права. Виконання цього завдання було покладено на В. М. Корецького як визнаного історика права, цивіліста та фахівця з міжнародного права, який уже певний час співпрацював з Д. З. Мануїльським, уперше представляючи Україну на ряді сесій Генеральної Асамблеї ООН та міжнародних конференціях.

У 1947 р. В. М. Корецькому було присвоєно звання заслуженого діяча науки України, що стало визнанням науковою громадськістю його заслуг.

У 1948 р. В. М. Корецького обирають академіком АН УРСР і в наступному 1949 р. він створює в Києві Сектор держави і права АН УРСР, у якому проводяться дослідження з актуальних проблем міжнародного права та підготовка з цієї дисципліни наукових кадрів, яких на той час в Україні майже не було. З'явилася нова когорта таких імен, як: М. К. Михайловський, Н. М. Ульянова, В. І. Сапожников та Г. Ю. Бувайлик, які під науковим керівництвом В. М. Корецького захистили кандидатські дисертації, а згодом стали докторами наук, посівши гідне місце у вітчизняній науці міжнародного права².

У цей період В. М. Корецький багато уваги приділяє дослідженню природи міжнародної правосуб'єктності України, в якій була виражена об'єктивна суть підсумків Другої світової війни, а саме участь у ній України на боці Антигітлерівської коаліції, відповідаючи формі та змісту міжнародного правопорядку, заснованого на Статуті ООН³.

Водночас міжнародна правосуб'єктність України як категорія міжнародного права була предметом критики представників західної науки міжнародного права, які, виходячи з суто ідеологічних міркувань, намагалися заперечити її з точки зору міжнародного права⁴. Але діалектика міжнародно-правової реальності, врешті-решт, остаточно спростувала цей підхід, коли в процесі розпаду СРСР Україна у 1991 р. стала суверенною, незалежною державою в кордонах, визнаних у міжнародному праві ще в період існування її як союзної республіки з усіма ознаками суверенності як у внутрішньому, так і зовнішньому вимірі.

Так, Декларація про державний суверенітет України, прийнята Верховною Радою України у 1990 р., проголосила ряд принципів, серед яких такі: «Українська РСР як суверенна національна держава розвивається в існуючих кордонах на основі здійснення українською нацією свого невід'ємного права на самовизначення» і «територія Української РСР в існуючих кордонах є недоторканою і не може бути змінена та використана без її згоди»⁵. Ці прин-

ципи, які цілком узгоджуються з міжнародним правом, були підтверджені й у самому Акті проголошення незалежності України, прийнятому Верховною Радою України 24 серпня 1991 р. Цей Акт базується на таких приписах, як продовження «тисячолітньої традиції державності України»; здійснення «права на самовизначення, передбаченого Статутом ООН та іншими міжнародно-правовими актами»; та виконання принципів Декларації про державний суверенітет України. Виходячи з цих приписів та принципів, Верховна Рада України проголосила, що «територія України є неподільною і недоторканою» і «віднині на території України мають чинність виключно Конституція і закони України»⁶.

Символічно, що цей нарис про життя та діяльність В. М. Корецького, в якому висвітлюється також його роль у обстоюванні в науці та на практиці суверенітету України, збігається з відзначенням у 2021 році 30-річчя проголошення України незалежною державою, і враховуючи нинішній стан міжнародних відносин, який характеризується високим рівнем нестабільності, перед суспільством постала справді шекспірівська дилема «бути чи не бути», пов'язана з нагальною необхідністю відновлення суверенних прав країни як у внутрішньому, так і зовнішньому аспектах.

Під керівництвом В. М. Корецького Сектор держави і права став визнаним центром розвитку юридичної науки не лише в Україні, а й у колишньому СРСР. Дослідження, які проводилися його науковцями, були добре відомі в країнах Східної Європи, з якими підтримувалися тісні зв'язки, а також у країнах Заходу, які зі своїх міркувань слідували за станом розвитку в Україні юридичної науки.

Настав, однак, час, коли організаційні рамки Сектору держави і права АН УРСР уже стримували розвиток в Україні правових досліджень, включаючи міжнародне право, і у 1969 р. він перетворюється на Інститут держави і права на чолі з В. М. Корецьким, авторитет якого і тут мав вирішальне значення. Організація і проведення наукових досліджень здійснювалися вже структурними підрозділами з відповідних напрямів юридичної науки, у тому числі був створений відділ міжнародного права та порівняльного правознавства, який також очолив В. М. Корецький. З появою нових можливостей було розширено тематику правових досліджень, що сприяло розв'язанню масштабних проблем, у тому числі з міжнародного права. У цей час та наступний період, пов'язаний з проголошенням у 1991 р. незалежності України, з'явилися такі нові імена, як: В. І. Акуленко, О. Ф. Висоцький та В. І. Євінтов, які поповнили когорту відомих представників вітчизняної міжнародно-правової науки⁷.

У 1980 р. В. М. Корецькому присвоюється звання Героя Соціалістичної Праці. Це був безпрецедентний випадок нагороди вченого-юриста, засвідчивши феноменальність його особистих заслуг.

Необхідно сказати ще про одну важливу деталь, пов'язану з життям та діяльністю В. М. Корецького, яка також характеризує його як своєрідну у багатьох відношеннях особистість. Обіймаючи тривалий час посаду керівника наукової установи гуманітарного напрямку, він не був членом партії та ніколи не намагався вступити до неї – ні в харківський, ні в наступний київський період. Таким чином, наукова кар'єра В. М. Корецького не була пов'язана з членством у партії, вона складалась завдяки затребуваності його особистих морально-професійних якостей. Протягом чверті століття В. М. Корецький очолював Інститут, і коли йому у 1972 р. минав уже 85-й рік, посаду директора обійняв його багаторічний заступник академік АН СРСР Б. М. Бабій, який також був біля витоків створення

цієї наукової установи. Він продовжив справу В.М.Корецького на розвиток наукових досліджень в Інституті, виходячи з вимог свого часу, примноживши авторитет в суспільстві академічної науки. За рішенням Президії АН України В.М.Корецький став Почесним директором Інституту, залишаючись завідувачем відділу міжнародного права та порівняльного правознавства.

Володимир Михайлович Корецький пішов з життя 26 липня 1984 р., і це було величезною втратою для вітчизняної юридичної науки, якій він віддано служив усе своє життя.

Нинішній директор Інституту академік Ю.С.Шемшученко, який у 1988 р. прийняв від своїх видатних попередників естафету відповідальності за діяльність цієї академічної установи, не тільки продовжив кращі традиції, закладені В.М.Корецьким і підтримані його наступником Б.М.Бабієм, а й значно збагатив їх у нових умовах існування України як незалежної суверенної держави. Необхідною стала перебудова всього соціально-економічного та політичного устрою України на нових демократичних засадах конституціоналізму, відкривши шлях до її суверенного розвитку як у внутрішньому аспекті, так і на міжнародній арені. І в цілому Інститут на чолі з Ю.С.Шемшученком протягом трьох десятиліть незалежності України продемонстрував свої можливості та ефективність відповідати завданням часу, піднявши правові дослідження на новий рівень знань⁸.

У 1990 р. у зв'язку зі 100-літтям від дня народження В.М.Корецького Уряд України присвоїв його ім'я Інституту держави і права, що зробило цей академічний заклад ще більш пізнаваним у країні та світі. Водночас ім'я В.М.Корецького, яке відтоді носить Інститут, зобов'язує його науковців бути на рівні вимог часу і досягати у своїх дослідженнях високих зразків висвітлення сучасних проблем теорії і практики юридичної науки, пам'ятаючи завжди, що їх дослідження мають слугувати насущним потребам розвитку України як суверенної держави в інтересах широких верств її населення.

Діяльність В.М.Корецького в органах ООН з кодифікації і прогресивного розвитку міжнародного права та участь у міжнародних конференціях

Діяльність В.М.Корецького в Організації Об'єднаних Націй припадає на історичний період небувалого піднесення розвитку міжнародних відносин і відповідно міжнародного права, який не мав прецедентів у минулому. Особливістю цього історичного періоду було те, що він проходив як еволюційний за своїм характером процес, у якому міжнародні актори, насамперед держави, максимально використовували високий інтелект своїх представників для досягнення компромісних рішень між ними, що було притаманним для цього періоду. Тому представництво держав в органах ООН з кодифікації та прогресивного розвитку міжнародного права здійснювали, як правило, визнані в усьому світі авторитети з міжнародного права, які мали не лише глибокі теоретичні знання в цій сфері, а й нерідко були відомими практиками.

Новий міжнародний правопорядок, встановлений в Статуті ООН, докорінно відрізнявся від правопорядку Ліги Націй, який майже від початку свого існування виявив свою неефективність і був приречений на неуспіх. Так, принципово важливою відмінністю його від Статуту Ліги Націй є те, що він прийнятий від імені «народів Об'єднаних Націй»⁹ і його «необхідно розуміти не тільки як до-

говір, що охоплює максимум обмежень стосовно свободи дії держави внаслідок того, що нації на цій стадії історії, виходячи з власного досвіду, виявили готовність визнати ці обмеження сумісними з їх національними інтересами; але також як конституційний документ, що встановлює зовні основоположні принципи майбутнього розвитку... Статут таким чином забезпечив конституційну основу для досягнення міжнародного миру, безпеки та благополуччя, визнавши для цього конкретний шлях, хоча останній вердикт був покладений на самих акторів»¹⁰.

Отже, від початку створення ООН успіх її діяльності в рамках нового міжнародного правопорядку, встановленого в Статуті ООН, було поставлено в залежність від існування балансу світових сил, що склався під час Другої світової війни між головними учасниками Антигітлерівської коаліції та їх перемоги в ній. Передусім цей баланс сил представляли такі держави, як СРСР, США, Китайська Республіка (згодом Китайська Народна Республіка), Велика Британія та Франція. Згідно зі Статутом ООН ці держави набули статусу постійних членів Ради Безпеки ООН¹¹ з правом вето і відповідно рішення Ради «вважаються прийнятими, якщо за них подані голоси дев'яти членів (з 15 членів з її складу – В.Д.), включаючи голоси, що збігаються, всіх постійних членів Ради...»¹². Це не стосується питань процедури, рішення з яких вважаються прийнятими, якщо за них подані голоси дев'яти членів Ради¹³.

Зазначена процедура голосування в Раді Безпеки була запропонована президентом США Ф.Рузвельтом на Кримській (Ялтинській) конференції у січні 1945 р. як баланс основних сил у світі, визнаний її учасниками, а саме США, СРСР та Великою Британією. В історії міжнародних відносин ця процедура відома під назвою «ялтинської формули», яка була інкорпорована в пропозиції Думбартон-Окської конференції 1944 р., на якій її учасники СРСР, США, Велика Британія та Китай намагалися узгодити найбільш дискусійні питання, що стосувалися розробки статуту нової організації, включаючи наділення так званих великих держав правом вето. Остаточна «ялтинська формула» увійшла в текст проекту цього статуту на Сан-Франциській конференції 1945 р., хоча і там мала місце серйозна її критика з боку інших держав. Згода держав – учасниць цієї конференції щодо даної формули була досягнута лише після заяви делегацій чотирьох держав-ініціаторок процедури голосування в Раді Безпеки, поданої делегатом США, в якій містилися з цього питання необхідні пояснення¹⁴.

В «ялтинській формулі» набуло вираження визнання головними акторами Антигітлерівської коаліції балансу сил між ними, означаючи, що даний баланс набув світового значення, поширившись на всіх інших акторів та міжнародне співтовариство в цілому. І так або інакше він підтримувався основними акторами навіть в умовах «холодної війни», що розпочалася з відомої промови У.Черчилля у Вестмінстерському коледжі в Фултоні, штат Міссурі, США 5 березня 1946 р. Для такої стабільності міжнародних відносин, хоча й відносної, існували необхідні фактори соціологічного характеру, що історично склалися на цей час, і жодна зі сторін, втягнута в протистояння, не могла цілком ігнорувати жодну з них. До них насамперед належать такі:

- спадщина спільної боротьби Об'єднаних Націй проти нацистської Німеччини та її союзників;
- покарання головних та інших німецьких і японських злочинців за скоєння ними безпрецедентно антилюдських за своєю жорстокістю злочинів проти цивільного

- населення та військовополонених під час Другої світової війни (воєнні злочини та злочини проти людяності), а також за розв'язання цієї війни (злочин проти миру);
- визнання Об'єднаними Націями заборони війни або загрози її застосування та підтримка міжнародного миру і безпеки у світі колективними заходами держав;
 - встановлення згодом паритету ядерних озброєнь зброї між СРСР та США як фактору стримання в їх протистоянні, виходячи з їх місця і ролі в міжнародному співтоваристві як двох на той час у світі наддержав;
 - підтримка Об'єднаними Націями демократії в усьому світі на основі захисту основоположних прав і свобод людини на міжнародному рівні;
 - відновлення економіки європейських держав, порушеної під час Другої світової війни, та розвиток світової економіки як глобальної за своїми цілями та характером;
 - ліквідація колоніалізму на основі здійснення народами залежних від нього країн принципу рівноправності й самовизначення народів як одного з основних принципів Статуту ООН та створення на місці колоній незалежних суверенних держав, що стали в процесі деколонізації членами ООН.

Цілі, принципи, структура та повноваження основних органів ООН, що мали забезпечити мирний розвиток у рамках міжнародного співтовариства, виходили саме з цих головних факторів як довгострокових у часі та просторі. Крім того, важливо розуміти, що виникнення цих реальностей глибинного характеру було пов'язане з наслідками Першої світової війни та наступної її фази – Другої світової війни, основною причиною яких стала найбільш системна криза ліберальної моделі міжнародної економіки і відновлення якої в межах країн західного світу, що сповідували цю модель, вимагало тривалого часу¹⁵.

ООН створювалася як міжнародна організація, в якій політичним питанням надавалося пріоритетного значення, тобто за своєю природою вона є політичною структурою і в такому статусі здійснює свою діяльність. Це означає, що Організація діє через органи, компетенція яких визначена Статутом ООН, і лише в цих межах має визнаватися законність її діяльності. Певні особливості стосовно цього питання мала позиція західних держав на чолі зі США, яка, базуючись на концепції реалізму, віддавала перевагу політиці, аргументуючи цей підхід такими абстрактними доводами, як недосконалість норм міжнародного права та неоднозначність їх тлумачення державами в процесі застосування, що неминуче веде до політизації діяльності ООН та її органів¹⁶. На практиці цей підхід характеризується, якщо не повним ігноруванням міжнародного права як такого, що було б крахом міжнародного правопорядку, встановленого в Статуті ООН, а вільним тлумаченням його принципів і норм, виходячи з абстрактного розуміння життєвих інтересів держав, що також є небезпечним для стабільності міжнародних відносин.

На думку одного з авторитетних представників західної доктрини Й. Кунца, причина виникнення концепції обмеження дії верховенства права полягала в тому, що «сама ця позиція є результатом глибоко вкоріненої (deep-seated) кризи нашої західної християнської культури, яка тепер веде боротьбу за своє виживання. З цієї всеохопної кризи криза міжнародного права є лише одним аспектом; і це дійсно так, оскільки наше міжнародне право проймається західної християнської культури, серед якої повага до верховенства права займає вельми високе місце...»¹⁷. Ця міжнародно-правова позиція саме і є прагненням одних держав здобути односторонні переваги за рахунок інших, що прямо суперечить

Статуту ООН, який виходить з необхідності «знову утвердити віру... в рівність прав великих і малих націй» та «додержуватися справедливості і поваги до зобов'язань, що випливають з договорів та інших джерел міжнародного права...»¹⁸.

Й. Кунц, своєю чергою, визнає роль верховенства права в діяльності органів ООН, наводячи позицію Міжнародного Суду ООН, у якій говориться: «Політичний характер органу не може звільнити його від дотримання договірних положень, встановлених Статутом, коли вони становлять обмеження цього органу чи критерій для прийняття ним рішення. Для того, щоб переконатися, чи користується орган свободою вибору для своїх рішень, необхідно послатися на умови його установчого акта»¹⁹.

Іншим і головним фактором цієї кризи, про який, однак, не сказав Й. Кунц, як уже зазначалося, була криза ліберальної моделі економіки, яка з середини XIX століття набула світового характеру, пройшовши в процесі свого загострення дві світові війни і кожна з цих війн була етапом відтермінування наступного її загострення, залишившись нерозв'язаною до цього часу²⁰.

Отже, після Другої світової війни світ перейшов на мирні рейки міжнародного співробітництва у вирішенні міжнародних проблем, і це стало обов'язком держав, віднесеним Статутом ООН до його основних принципів²¹. Віднині цей мирний процес супроводжувався безпрецедентним в історії міжнародних відносин розвитком міжнародного права на основі його кодифікації та прогресивного розвитку, охоплюючи як традиційні сфери регулювання міжнародних відносин, так і інші їх напрями, привівши до виникнення в ньому багатьох нових сфер правового регулювання. В цей період міжнародне право набуло незрівнянно більшого значення порівняно з періодом Ліги Націй, коли перше десятиліття її діяльності ще давали деякі надії, хоча й безпідставні, на його ефективність, особливо з питань підтримання миру і безпеки. За оцінкою Й. Кунца, «це був перехід від «класичного» до «нового» міжнародного права, від права вільного, неорганізованого суспільства суверенних держав до більш організованого, більш централізованого права; перехід від традиційного міжнародного права, обмеженого в змісті й такого, що має справу з виключно відносинами між суверенними державами, який доктор Дженкс розуміє «як міжнародне право, розширене в просторі, міжнародне право, що являє собою загальне право людства на ранній стадії його розвитку»²².

Україна під час Другої світової війни як союзна республіка в складі СРСР зробила вагомий внесок у розгром нацистської Німеччини разом з її союзниками та мілітаристської Японії. Вона була однією з країн, які найбільш постраждали під час цієї війни від нацистів, і на Кримський (Ялтинський) конференції 1945 р. її учасники, виходячи головним чином з цих підстав, погодилися підтримати членство України в Об'єднаних Націях, а також з цих же міркувань – і союзної республіки Білорусі²³. І на Думбартон-Окській конференції 1944 р. чотири її учасники-ініціатори запросили Україну та Білорусь з-поміж інших п'ятдесяти держав узяти участь у Сан-Франциській конференції 1945 р., яка й завершилася підписанням 26 червня 1945 року Статуту нової міжнародної організації²⁴. 15 жовтня 1945 р. до його учасників приєдналася Польща, ставши 51-ю державою, яка підписала та ратифікувала цей Статут. Україна ратифікувала його 22 серпня 1945 р. і стала державою, яка належить до «первісних членів» Організації²⁵. І хоча відмінність між «первісними членами» Організації та членами, прийнятими в інші періоди її діяльності, були суто

формальними і жодним чином не передбачали відмінностей у статусі між цими двома групами держав²⁶, перша з них мала з тих пір відчувати особисту відповідальність морального характеру за досягнення в її рамках згоди як свідчення її ефективності.

У цих умовах вперше в історії міжнародного права його кодифікація та прогресивний розвиток набули всеохопного, системного характеру, що стало багато в чому вирішальним чинником у розвитку міжнародного співтовариства, виходячи з цілей та принципів Статуту ООН. Водночас це величне завдання мало здійснюватися на основі нової дипломатії, що виражала букву і дух колективних дій держав з притаманною цій формі дипломатії специфікою ведення дискусій та прийняття рішень. І В. М. Корецький, розуміючи вимоги нової моделі дипломатії, неодмінно демонстрував своє мистецтво вести на рівних дискусії зі своїми високоосвіченими іноземними колегами, обстоюючи свої позиції з найскладніших проблем міжнародного права.

Міжнародна діяльність В. М. Корецького розпочалася з його участі в делегації України на чолі з Д. З. Мануїльським на першій сесії Генеральної Асамблеї ООН, яка відкрилася 10 січня 1946 р. у Лондоні. В 75-у річницю цієї події, а саме 10 січня 2021 р., в ООН відзначили її як відлік часу найбільш тривалого в історії людства періоду відсутності війни між великими державами, і чимала заслуга в цьому, безумовно, належить діяльності цієї Організації. З такими словами виступив Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерреш, віддаючи належне цій історичній події рубіжного значення²⁷.

На першій сесії Генеральної Асамблеї ООН розглядалися питання організації діяльності ООН, включаючи визначення місця перебування її штаб-квартири та питання політичного і міжнародно-правового характеру, і з них були прийняті відповідні резолюції. Серед них резолюції, що стосувалися таких питань, як: видача і покарання воєнних злочинців, створення Міжнародного Суду ООН; привілеї та імунітети ООН; реєстрація договорів і міжнародних угод; проєкт положення про основні права і свободи людини; угоди зі спеціалізованими міжнародними установами; національні товариства Червоного Хреста і Червоного Півмісяця; політичні права жінок; привілеї та імунітети персоналу ООН; прогресивний розвиток міжнародного права та його кодифікація; злочин геноциду²⁸. Характер навіть цих проблемних питань, що розглядалися на першій сесії Генеральної Асамблеї ООН, свідчив про велику роль у їх вирішенні фахівців з міжнародного права, представлених у 51 делегації держав, які взяли участь у цій сесії.

Цього ж року В. М. Корецький у складі делегації України на чолі з Д. З. Мануїльським узяв участь у Паризькій мирній конференції, скликаній для підготовки проєктів мирних договорів між державами Антигітлерівської коаліції, що здобули перемогу у Другій світовій війні, та колишніми союзниками нацистської Німеччини в Європі – Італією, Болгарією, Угорщиною, Румунією та Фінляндією (29 липня – 15 жовтня 1946 р.). Проєкти цих мирних договорів розроблялися на першій і другій сесіях Ради міністрів закордонних справ відповідно в Лондоні (1945) та Парижі (1946) й остаточно – на третій сесії в Нью-Йорку (1946). Цей орган був створений у 1945 р. за рішенням Берлінської (Потсдамської) конференції 1945 р. у складі міністрів закордонних справ СРСР, США, Великої Британії, Франції та Китаю «для проведення необхідної підготовчої роботи з мирного врегулювання», включаючи підготовку зазначених мирних договорів».

Делегація України була представлена у всіх комісіях Конференції з правом підписання мирних договорів і її діяльність сприяла врегулюванню спірних пи-

тань, що обговорювалися на ній. Це стосувалося: розв'язання численних територіальних питань; визначення компенсаційних виплат (репарацій), що покладалася на колишніх союзників Німеччини; встановлення режиму судноплавства по Дунаю та ін. 10 лютого 1947 р. у Парижі Україна як учасниця Паризької мирної конференції підписала зазначені мирні договори. Цим самим міжнародне співробітництво підтвердило значення ролі України в розгромі нацизму в Європі та її дипломатії з мирного врегулювання наслідків Другої світової війни²⁹.

Дж. Тойнбі, який у складі делегації Великої Британії брав участь у Паризькій мирній конференції 1919–1920 рр. та Паризькій мирній конференції 1946 р. дійшов невтішного, але, мабуть, правильного висновку, що «політика з позиції сили, а не правосуддя, визначила досягнення їх учасників і такий результат є неминучим для такого роду міжнародних форумів»³⁰. «Міжнародна конференція, – зазначив він, – це спроба знову скласти світ після того, як він був розтросшений війною. Однак конференція, покликана владнати всі міжнародні справи за одним заходом – це воістину Психеєве завдання»³¹. У даному випадку таке завдання означає можливість воскресити світ, що практично зник, лише тяжкими і тривалими випробуваннями.

В. М. Корецький у складі делегацій України на чолі з Д. З. Мануїльським також брав участь у другій та третій сесіях Генеральної Асамблеї ООН відповідно у 1947 та 1948 рр. (Нью-Йорк), на яких продовжився розгляд актуальних міжнародно-правових питань. А у 1947 р. Генеральна Асамблея, виходячи з необхідності організації співробітництва держав у такій важливій сфері їх співробітництва, як подальший розвиток міжнародного права, на своїй I сесії прийняла резолюцію, згідно з якою був створений Комітет з прогресивного розвитку міжнародного права та його кодифікації³². До складу Комітету увійшли представники 17 держав і серед них від СРСР – В. М. Корецький, який був обраний його віцепредседом. На Комітет було покладено завдання всебічного вивчення досягнень у сфері кодифікації та прогресивного розвитку міжнародного права, а також визначення методів, спрямованих на виконання п. 1 ст. 13 Статуту ООН, в якому на Генеральну Асамблею ООН покладалася обов'язок організації досліджень і надання рекомендацій з метою «сприяння міжнародному співробітництву в політичній галузі і заохочення прогресивного розвитку міжнародного права та його кодифікації»³³.

Комітет провів 30 засідань з 12 травня по 17 червня 1947 р., на яких розглядалися важливі питання організації, процедури та методів кодифікації і прогресивного розвитку міжнародного права. Його головний висновок полягав у необхідності створення Комісії міжнародного права у складі осіб, які мають у цій сфері визнаний авторитет. Було також узгоджено, що члени Комісії виступатимуть не як представники держав, а в особистій якості, але в тісному контакті з їх представниками³⁴.

В. М. Корецький був одним із найактивніших членів Комітету, беручи участь у дискусіях з найактуальніших питань, що розглядалися на його засіданнях і особливо в процесі підготовки проєкту Положення Комісії, в якому принципи і методи діяльності цього органу Генеральної Асамблеї мали найбільш чітко відповідати меті його створення. Ці питання стосувалися визначення таких аспектів діяльності Комісії, як: статус членів Комісії, громадянство в процесі обрання її членів, заповнення вакансій членів Комісії, права Комісії проводити свої засідання не лише в Європейському відділенні ООН у Женеві, відмінність між кодифікацією і прогресивним розвитком міжнародного права, право визначати тематику прогресивного розвитку та кодифікації міжнародного права, статус доповідача Комісії, публікація проєктів Комісії, право

Комісії звертатися до урядів з наданням ними своїх коментарів на її проекти та ін.³⁵

Доповідь Комітету розглядалася в Шостому (юридичному) комітеті Генеральної Асамблеї ООН разом з проектом Положення про неї і висловлені в ній пропозиції в цілому були схвалені ним. 28 листопада 1947 р. Генеральна Асамблея прийняла резолюцію, якою створила Комісію міжнародного права (КМП), члени якої мали обиратися на третій черговій сесії Асамблеї, та схвалила Положення³⁶. Вибори членів Комісії відбулися 3 листопада 1948 р., і від СРСР на Генеральній Асамблеї був обраний В.М.Корецький. Його діяльність у Комісії на посаді першого заступника голови тривала до 1952 р., коли він відмовився брати участь у засіданнях, не погодившись з її рішенням залишити членство в Комісії за представником Китайської Республіки, ігноруючи історичний факт створення Китайської Народної Республіки (КНР), представник якої мав право забезпечувати, згідно зі ст. 8 Положення про КМП, представництво однієї з найголовніших форм цивілізації та однієї з основоположних правових систем світу³⁷. І лише через 40 років, а саме у 1971 р. КНР отримала своє законне право представляти китайський народ в ООН, включаючи Раду Безпеки на правах її постійного члена. З цього часу ООН, яка представляє міжнародне співтовариство, отримала можливість з більшою ефективністю діяти в досягненні своєї головної мети – «підтримувати міжнародний мир і безпеку... у згоді з принципами справедливості та міжнародного права»³⁸.

Залишаючи 22 травня 1952 р. посаду члена Комісії, В.М.Корецький рекомендував на своє місце кандидатуру професора Ф. І. Кожевникова як представника від України. Комісія погодилася з цим і обрала його своїм членом на строк, що залишився з часу обрання В.М.Корецького Генеральною Асамблеєю на п'ять років. Для Ф. І. Кожевникова це був дворічний термін, упродовж якого він узяв участь у 4-й та 5-й сесіях Комісії. Відтоді така практика Комісії стала прецедентом у її діяльності, даючи змогу у випадках дострокового припинення членства в ній швидко заповнювати вакансії, не звертаючись до складної процедури обрання членів на Генеральній Асамблеї³⁹.

У цей період участь В.М.Корецького в цих органах ООН охоплювала також його діяльність як представника СРСР у Комісії з прав людини, створеної у 1946 р. Економічною і соціальною радою (ЕКОСОР) відповідно до ст. 68 Статуту ООН⁴⁰. Члени Комісії не є експертами, а представляють у ній свої держави. Вони обираються ЕКОСОР на трирічний термін і свої засідання проводять у Женеві. До обов'язків Комісії входить розробка пропозицій та рекомендацій, подання ЕКОСОР доповідей з міжнародно-правової регламентації громадянських і політичних прав людини, прав жінок і дітей, захисту меншин, запобігання дискримінації за ознаками статі, раси, мови, релігії та інших питань прав людини. Крім того, уряди та неурядові організації представляють Комісії на її вимогу інформацію про порушення прав людини⁴¹.

У цей час на Комісію було покладено безпрецедентне за своєю новизною та значенням завдання, що полягало в організації підготовки проекту всеохопного документа з прав людини. Проект цього документа у вигляді декларації розглядався у 1946 р. на 1-й сесії Генеральної Асамблеї ООН, в якій, як зазначалося вище, брав участь В.М.Корецький. Даний проект був переданий ЕКОСОР «для передачі на розгляд Комісії з прав людини в контексті підготовки нею міжнародного білля про права». І у 1947 р. на своїй 1-й сесії Комісія уповноважила своїх

членів розробити те, що вона назвала «попереднім проєктом міжнародного білля про права людини». Але всю практичну роботу взяв на себе Редакційний комітет, створений Комісією з представників восьми держав, відібравши з її складу відповідно до принципу справедливого географічного представництва.

Головою Комітету з прав людини та головою Редакційного комітету стала відома правозахисниця Елеонора Рузвельт, вдова президента Франкліна Рузвельта, який зробив вирішальний внесок у створення Антигітлерівської коаліції, завдяки якій було здійснено розгром нацистської Німеччини та її союзників. В. М. Корецький у ранзі заступника голови цього Комітету обстоював своє бачення природи основних прав і свобод людини, характеризуючи їх не лише з точки зору формально-юридичних ознак, а й з позицій соціологічних чинників, що в наш час є особливо актуальним. В інформаційному полі Інтернету ООН можна побачити фото зустрічі цих двох видатних людей з таким підписом: «Елеонора Рузвельт, представниця США і голова Комісії з прав людини, вітає професора В. М. Корецького, CPCP, на третій сесії Комісії 9 червня 1947 року».

10 грудня 1948 р. Генеральна Асамблея ООН, яка засідала в Парижі, прийняла Загальну декларацію прав людини,⁴² вперше визнавши на рівні міжнародного співтовариства основні права людини як основу людського існування та співіснування. Цим самим було відкрито шлях до нової сфери співробітництва держав як на універсальному, так і на регіональному рівні, що мало наслідком виникнення значного масиву конвенційних норм, спрямованих на захист і заохочення всієї сукупності громадянських, політичних, соціально-економічних та культурних прав. Усе це тим чи іншим чином змінило на краще життя багатьох людей у світі, хоча дотримання державами прав людини, особливо соціально-економічних прав, завжди залишалося великою проблемою, яка сьогодні швидко загострюється внаслідок системної кризи міжнародної економіки та глобалізму в цілому.

Важливо пам'ятати імена людей, які закладали підвалини міжнародної системи захисту прав людини, сказавши про них добре слово. Серед них, як вже зазначалося, постать відомого правозахисника Елеонори Рузвельт (США), а також Рене Кассена (Франція), який склав для Комісії перший проєкт Декларації, Чарльза Малика (Ліван), доповідача Редакційного комітету, Пан Чунг Чанга (Китай), заступника голови Редакційного комітету, Джона Хамфрі (Канада), секретаря Редакційного комітету, директора Відділу ООН з прав людини, автора першого концептуально-дослідницького проєкту Декларації, що розглядався на 1-й сесії Генеральної Асамблеї ООН у 1946 р., та, безумовно, нашого співвітчизника В. М. Корецького, який брав участь у гострих дискусіях навколо концепції Декларації як вираження суто західної моделі прав людини, яка ще з часів Французької революції 1789–1794 рр. представляється в західній доктрині та практиці загальнолюдського за своїм характером. Історія ще має сказати своє вирішальне слово не тільки щодо справжньої природи сучасних прав людини, а й стосовно матеріальних умов життя переважної більшості людей, які невинно погіршуються з кризою міжнародної економіки і в цьому вимірі права людини, особливо соціально-економічні, постають у своєму реальному значенні як визначальні для їх виживання.

В. М. Корецький у складі делегації України брав участь у Конференції повноважних представників, скликаній 1956 р. в Женеві, згідно з резолюцією Економічної і соціальної ради ООН 608 (XXI) від 30 квітня 1950 р. На цій Конференції 7 вересня 1956 р. була прийнята Додаткова конвенція про скасування рабства, работоргівлі та

інститутів і звичаїв, подібних рабству. Положення даної Конвенції спрямовані на «повну відміну або скасування» визначених у ній «інститутів і звичаїв, де вони ще існують і незалежно від того, чи охоплюються вони, чи не охоплюються визначенням рабства, що міститься в статті 1 Конвенції про рабство 1926 року»⁴³.

В.М.Корецький був членом делегації України на Конференції ЮНЕСКО з питань мирного співіснування держав, яка відбулася у 1957 р. у Мюнхені. У 60-х роках дана концепція активно обговорювалася в доктрині міжнародного права у зв'язку з визначенням природи загальних принципів міжнародного права як складової сучасного міжнародного правопорядку, і В.М.Корецький брав у цих обговореннях активну участь⁴⁴.

У 1958 р. В.М.Корецький очолював делегацію України на I Конференції з морського права в Женеві, на якій було прийнято чотири конвенції – про територіальне море та прилеглу зону, про континентальний шельф, про відкрите море, про рибальство та охорону живих ресурсів відкритого моря. Він був також головою делегації України на II Конференції з морського права, яка проходила 1960 р. у Женеві. На ній, однак, учасники не змогли досягти згоди з питань, заради яких і була скликана дана конференція, а саме ширини територіального моря та ширини риболовних зон. Ці питання, серед інших проблем з кодифікації міжнародного морського права, стали предметом розгляду на III Конференції з морського права, яка тривала з 1973 по 1982 рр., складаючись з 11 сесій і спеціальної сесії в Монтего Бей (Ямайка), де й була прийнята Конвенція ООН з морського права. Ця Конвенція, поряд з Женевськими конвенціями з морського права 1957 р., багато в чому змінила традиційне міжнародне морське право, наповнивши сучасне міжнародне право новим справді революційним змістом. І все це вдалося досягти дипломатичним шляхом, а не зверненням до сили, як це було в попередні епохи. І до цього успіху мав безпосереднє відношення В.М.Корецький, який брав участь у кодифікації та прогресивному розвитку міжнародного морського права, включаючи його участь у 2-й сесії Генеральної Асамблеї ООН, на якій, як зазначалося, була створена Комісія міжнародного права з дорученням, серед інших кодифікаційних проєктів, підготувати «проєкт статей, що стосується морського права», та залишив ряд наукових праць з цієї тематики, в яких дано глибокий аналіз проблем теорії та практики міжнародного морського права⁴⁵.

Відомі американські юристи-міжнародники М.С.Макдугал і У.Т.Бурке, представляючи свою позицію з визначення ширини територіального моря, сформульовану в їх фундаментальній праці, присвяченій розвитку міжнародного морського права, бачили її вирішення «через роздільну компенсацію, економічний баланс у захисті наявних інтересів (inclusive interests) усіх держав і виключних інтересів (exclusive interests) окремих держав», і в пошуках досягнення між ними узгодження перша компетенція, на їх думку, повинна мати найбільш широку основу, тоді як друга «мала обмежуватися, наскільки це можливо, найвужчими рамками»⁴⁶. Ця точка зору цілком відповідала практиці США після Другої світової війни, спрямованої на глобалізацію міжнародних економічних відносин і міжнародних відносин в цілому, включаючи використання в своїх інтересах ресурсних, безпекових та інших можливостей морів та океанів. При цьому, однак, М.С.Макдугал і У.Т.Бурке вказали й на існування протилежної точки зору, висловленої представником України В.М.Корецьким на Конференції з морського права. «На ній, – зазначили вони, – В.М.Корецький, обраний після цього до Міжнародного Суду, доводив, що це був не принцип свободи морів, який визна-

чив ширину територіального моря; скоріше це було зумовлено «мірою відкритості морів та обмеженнями свободи моря, визначеними метою територіального моря. 1966 Official Records 116, para. 3»⁴⁷. Цей підхід В. М. Корецького до визначення специфіки інституту територіального моря виходить з його історичних витоків та їх еволюції в наступні періоди, і він є актуальним особливо в нинішні часи, сприяючи обстоюванню державами своїх суверенних прав у різноманітних режимах відкритого моря, особливо в умовах глибокої кризи міжнародних відносин, яку переживає сьогодні весь світ і яка є кризою глобалізму.

У 1957 р. серед перших від групи вітчизняних вчених В. М. Корецький став членом Постійної палати третейського суду в Гаазі (1957–1969) і був членом Польсько-Норвезької узгоджувальної Комісії (1957–1960).

Починаючи з 1958 р., В. М. Корецький брав участь у ряді сесій таких авторитетних міжнародних неурядових організацій, як Асоціація міжнародного права та Інститут міжнародного права, діяльність яких спрямована на кодифікацію найактуальніших напрямів розвитку міжнародного права незалежними експертами⁴⁸.

В. М. Корецький, перебуваючи в європейських країнах, виступав з доповідями перед науковою громадськістю цих країн. Він виступав у наукових центрах Бухареста (1957), Варшави (1957), Праги (1964), Лондона (1965), Гронінгена, Утрехта, Лейдена (1967–1968) та Будапешта (1968).

В. М. Корецький у Міжнародному суді ООН

Вершиною діяльності В. М. Корецького в структурах ООН стало обрання його у 1960 р. від СРСР на XV сесії Генеральної Асамблеї ООН та Радою Безпеки суддею Міжнародного Суду строком на 9 років, охоплюючи період з 1961 по 1970 рр. За його участю Суд розглянув і виніс рішення у таких справах: – Замок Преах Віхеп (1959–1962). Офіційна назва «Case concerning the Temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)»⁴⁹;

– Південно-Західна Африка (1960–1966). Офіційна назва «South West Africa Cases (Etiopia v. South Africa; Liberia v. South Africa) Second Phase»⁵⁰. Суддя В. М. Корецький, не погодившись з рішенням Суду у цій справі, висловив свою особисту думку⁵¹. Під псевдонімом М. Юранов⁵² В. М. Корецький опублікував також статтю, де піддав критиці це рішення Суду, в якому останній намагався фактично виправдати політику апартеїду, що офіційно проводив уряд Південно-Африканської Республіки стосовно корінного населення Південно-Західної Африки (Намібії)⁵³. Посилаючись на формальні обставини, які не стосувалися сутності спору, Суд відхилив даний позов, викликавши сувору критику світової громадськості;

– Північний Камерун (1961–1963). Офіційна назва «Case concerning the Northern Cameroons» (Cameroon v. United Kindom). Preliminary Objections». В. М. Корецький, не погодившись з рішенням Суду, зробив заяву, в якій виклав свою позицію, виходячи з недотримання Судом п. 2 ст. 32 свого Регламенту⁵⁴;

– «Барселона Трекшн» (1962–1970). Офіційна назва «Case concerning the Barselona Traction, Light and Power Company, Limited (New Application: 1962) (Belgium v. Spain)». В. М. Корецький, підтримавши рішення Суду, зробив заяву, в якій висловив додаткові міркування до права Суду звертатися лише до припинення процедурної дії (*désistement d'instance*), а не разом з

нею до припинення дії (*désistement d'action*), оскільки, на його думку, така дихотомія не передбачена статтями 68 та 69 Регламенту Суду⁵⁵;

- Континентальний шельф Північного моря (1967–1969). Офіційна назва «North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany / Denmark; Federal Republic of Germany (Netherlands))». В. М. Корецький, не погодившись з рішенням Суду, висловив свою особисту думку, в якій було піддано критиці заперечення Суду щодо можливості застосування ним до цих справ п. 2 ст. 6 Женевської конвенції про континентальний шельф 1958 р. як зобов'язуючої для сторін конвенційної норми⁵⁶.

В. М. Корецький також брав участь у розгляді відомого консультативного висновку Міжнародного Суду щодо витрат ООН, пов'язаних з операціями військ ООН на Близькому Сході у 1956 р. та в Конго у 1966 р.⁵⁷ Не погодившись з висновком Суду, В. М. Корецький висловив свою окрему думку, в якій дано аналіз резолюцій Генеральної Асамблеї відповідно до Статуту ООН як рекомендаційних за своїм характером актів, включаючи резолюції, що стосуються витрат операцій збройних сил ООН⁵⁸.

Отже, діяльність В. М. Корецького в Міжнародному Суді, так само як і в інших органах ООН, про які вже йшлося, становить юриспруденцію сучасного міжнародного права, без глибоких знань якої неможливо уявити належне розуміння та функціонування міжнародного правопорядку як такого. Дана юриспруденція, з точки зору часу і простору, характеризується поєднанням процесу кодифікації та прогресивного розвитку міжнародного права із застосуванням міжнародного права державами та міжнародними організаціями. Це є важливою складовою методології сучасного міжнародного права, якій неодмінно слідував В. М. Корецький, демонструючи об'єктивність своїх суджень, ґрунтованих на глибоких знаннях міжнародно-правової доктрини та практики. І цілком закономірно, що В. М. Корецький таким і сприймався в ООН своїми колегами з гучними іменами в міжнародному праві, включаючи суддів Міжнародного Суду, які обрали його на високу посаду віцепредседателя цього Суду (1968–1970).

Всесвітньовідомий польський вчений юрист-міжнародник Манфред Ляхс, який неодноразово обирався суддею Міжнародного Суду ООН (1967–1991), у своїй фундаментальній праці, присвяченій вчителям міжнародного права, які у XX столітті своїми поглядами та діяльністю вплинули на формування інших та право взагалі, відніс до них Є. О. Коровіна (1890–1964), В. М. Дурденевського (1889–1963), С. Б. Крилова (1886–1958) та В. М. Корецького⁵⁹. Саме ці особистості, які жили та діяли в епоху безпрецедентних змін картини світу, стали найбільш видатними виразниками науки міжнародного права, представляючи в ній одну з тих цивілізацій, яка значно вплинула на характер цих змін, що мали місце протягом усього XX століття.

М. Ляхс, який тривалий час співробітничав з В. М. Корецьким у Міжнародному Суді і мав можливість безпосередньо оцінити його моральні та професійні якості, так характеризує його: «Кожен завжди бачив В. М. Корецького готовим вступити в тривалу дискусію не лише з правових питань, а й з літератури чи філософії; він виявляв жвавий інтерес до всіх граней життя. Невтомний читач, він вражав тих, хто не знав його, своїм блискучим рівнем енциклопедичної культури, яким ніколи не хизувався, але постійно виявляв. Він ніколи не наполягав та ніколи не розглядав свою точку зору єдиною правильною, але просто намагався через ді-

лог з'ясувати предмет обговорення та мати свої власні думки, висловлені в чітко зрозумілій формі»⁶⁰. Як зазначає далі М. Ляхс, «виходячи з «Палацу Миру» (місце розташування Міжнародного Суду в Гаазі. – В. Д.) після завершення трудового дня, можна було бачити, як він очікував «свій» автобус. Тоді як його колеги мали розкішні автомобілі, він навіть ні разу не скористався жодним з них. І, незважаючи на свої великі досягнення, він був не менш скромним у своїй роботі. А після повернення з Гааги, він, у 80-річному віці, залишився оточеним своїми молодшими колегами та навіть студентами і керував академічним інститутом у Києві, що став Інститутом, де особливе місце приділялося Суду та його праці в ньому. Навіть весь життєвий шлях В. М. Корецького є свідченням того, що він сам став «інституцією» у своєму рідному Києві, Україні та далеко за її межами»⁶¹.

Цей висновок М. Ляхса можна підтвердити ще таким фактом з життя В. М. Корецького, який яскраво свідчить про його скромність і безкорисну відданість науці, особливо в особі його Інституту, який сьогодні по праву носить ім'я цього видатного вченого. Під час однієї із бесід В. М. Корецький розповів мені про деякі деталі, які передували висуненню його кандидатури в Міжнародний Суд. Це була компетенція МЗС СРСР, і він обумовив свою згоду балотуватися в Суд збереженням за ним посади керівника Сектору держави і права, яка й була прийнята. За свою працю члени Суду отримували оклад з бюджету ООН⁶². У випадку ж з В. М. Корецьким, який залишив за собою зазначену посаду, означало переведення його окладу в повному обсязі у фінансове управління МЗС СРСР і отримання звичайних добових, передбачених для радянських дипломатів, які перебувають у закордонних відрядженнях тимчасового характеру. Періоди, коли В. М. Корецький повертався до Києва, не оплачувалися, складаючи більшу частину календарного року.

Після завершення дев'ятирічного перебування в Міжнародному Суді В. М. Корецькому була призначена пенсія ООН,⁶³ яку, однак, він, перебуваючи на посаді директора Інституту, не отримував, розписуючись лише на відповідних документах з передачею всієї суми в американських доларах в те ж саме фінансове управління МЗС СРСР. Мені довелося бачити пачки цих повідомлень з ООН у кабінеті на квартирі, де він мешкав. Усі судді від СРСР, які займали цей пост до В. М. Корецького та після нього, отримували як річні оклади, так і пенсії ООН. Правда, у радянські часи суми цих виплат обмежувалися, але вони були вельми достатніми для гідного життя.

Отже, і на цьому кульмінаційному періоді свого життєвого шляху В. М. Корецький проявив себе неординарною людиною, для якої сила і значення науки переважали матеріальний інтерес. Наука для нього мала передусім світоглядну цінність, якою він керувався протягом усього свого життя.

Діяльність В. М. Корецького на ниві академічної науки і пов'язана з нею участь його в кодифікації та прогресивному розвитку міжнародного права у відповідних структурах ООН, а також сприяння ним розвитку засобів і методів мирного розв'язання спорів між державами на посаді судді Міжнародного Суду як головного судового органу Організації Об'єднаних Націй здобула широке визнання наукової громадськості країн світу, представлених у ряді неурядових міжнародних організацій. В. М. Корецький був обраний почесним членом Індійського товариства міжнародного права (1960 р.), членом-кореспондентом (1965 р.), дійсним членом (1977 р.) і почесним членом (1983 р.) Інституту міжнародного права, біля витоків

якого (1873 р.) стояв наш співвітчизник, видатний вчений юрист-міжнародник, професор Харківського університету Д. І. Каченовський⁶⁴. В. М. Корецький був обраний також академіком Мексиканської академії міжнародного права (1968 р.), членом-кореспондентом Аргентинської асоціації міжнародного права.

Методологія В. М. Корецького крізь призму сучасної кризи міжнародного правопорядку

У 2015 р. у зв'язку з 125-річчям від дня народження В. М. Корецького видано 3-й том його праць, що стало помітною подією у вітчизняній юридичній науці. В цьому виданні висвітлюється чимало нових граней творчої спадщини вченого, що є важливим як для історії вітчизняної юридичної науки, так і для характеристики сучасних проблем міжнародного права з точки зору методології дослідження його актуальних проблем⁶⁵.

Методологія В. М. Корецького ґрунтується на фундаментальних знаннях історії, філософії та права, представляючи блискучі зразки можливостей науки проникати в сутність процесів розвитку права, виходячи із закономірностей розвитку суспільних відносин. Як учений широкого діапазону, великої ерудиції та високої культури він ніколи не дозволяв собі займатися винайденням абстрактних теорій власного ґатунку для того, щоб потішити авторське самолюбство, що неминуче веде до односторонності й формалізму, зводячи методологію досліджень до суб'єктивного конструктивізму, який сьогодні у вигляді філософії екзистенціалізму перетворився на панівну ідеологію, охоплюючи всі сфери соціального життя людей, у тому числі політику, економіку та право. Критерієм істини для В. М. Корецького завжди була практика.

13 травня 2019 р. за участю юридичної громадськості м. Києва та представників юридичної громадськості ряду зарубіжних країн було відкрито меморіальну дошку на будинку, в якому мешкав В. М. Корецький⁶⁶. Символічно, що в цей день видавництво Національної академії наук України «Академперіодика» підготувало сигнальний примірник третього тому Енциклопедії міжнародного права, який і був представлений на цій урочистій події. Це грандіозний за своїм масштабом і значенням проєкт, який ґрунтується на соціологічній методології досліджень міжнародного права, яку з великим успіхом розвивав у своїх працях В. М. Корецький, докладаючи для цього величезних зусиль.

Завдяки цьому підходу вперше в сучасній вітчизняній юридичній науці стало можливим не тільки представити енциклопедичний звід основних категорій і понять міжнародного права, а й встановити характер нинішньої кризи міжнародних відносин, яка веде до їх хаосу і підриву міжнародного правопорядку як такого, загрожуючи народам третьою світовою війною. Вона є наслідком кризи ліберальної економіки, яка розпочалася ще наприкінці XIX – початку XX століть, охопивши найбільш розвинуті капіталістичні країни, і відтоді не припинялася, принісши людству на піку своїх суперечностей дві світові війни. Нині світ вступив у свою, можливо, останню третю стадію цієї кризи, і якщо не станеться катастрофи ядерної війни, яка може знищити людство, ліберальна модель економіки, виконавши свою історичну роль, має бути замінена новою парадигмою економічних відносин посткапіталістичного характеру, в якій спосіб виробництва матеріальних благ слугуватиме соціальним інтересам переважної більшості населення всіх країн. Існує,

однак, загроза встановлення у світі диктатури транснаціональних корпорацій з їх прагненням до цифрової фашизації суспільних відносин, що означатиме ліквідацію сучасної політичної системи, у центрі якої з часів Французької революції 1789–1794 рр. була і ще формально залишається національна держава.

Сучасна криза ліберальної економіки і пов'язаний з нею хаос у міжнародних відносинах, який супроводжується падінням авторитету міжнародного права, значною мірою зумовлений також порушенням балансу світових сил, що склався під час Другої світової війни між головними учасниками Антигітлерівської коаліції і був закріплений, як зазначалося, у Статуті ООН. Він виражав баланс сил між СРСР і США як двох наддержав, що загалом визнався світом і в умовах «холодної війни». Після його зруйнування намагання США встановити на односторонній основі свою гегемонію у світі не мали успіху. Більше того, останні вибори президента США яскраво показали, наскільки криза ліберальної моделі економіки, яка не випадково розпочалася саме з головної країни західного світу, набувши безпрецедентних масштабів, нагадуючи кризу кінця 20 – початку 30-х років XX століття, поставила ще все ще наймогутнішу державу у світі на межу соціальної катастрофи і навіть можливості розпаду.

Новий центр світового значення створюється в азієському регіоні, де з'явилися такі економічні гіганти, як Китай та Індія, а також інші країни, які високими темпами розвивають свої економіки. Росія, економіка якої не перевищує двох відсотків світової економіки і не є конкурентом основних гравців у цій сфері, залишається, поряд зі США, найпотужнішою у військовому відношенні державою, яка, виходячи зі свого географічного становища, проявляє дедалі зростаючу зацікавленість у перенесенні головного напрямку своєї зовнішньої політики з американсько-європейської орієнтації на азієський регіон і передусім на всеосяжне співробітництво з Китаєм. Санкції США та Європейського Союзу (ЄС) проти Росії у зв'язку з анексією Криму також активізують переорієнтацію її зовнішньої політики на азієський регіон. Водночас Росія намагається замінити договірні відносини з ЄС як наднаціонального об'єднання держав, що вводить ці санкції, двосторонніми договорами з окремими європейськими країнами, оминаючи ці санкції, як це сталося з такого стратегічного для Німеччини проєкту, як «Північний потік – 2».

Нинішній період є історичним процесом створення багатопольярного світу, який матиме набагато більш складний і непередбачуваний характер порівняно з двопольярним світом попереднього періоду, в якому США та СРСР разом зі своїми союзниками намагалися дотримуватися основних правил співіснування, узагоджених, як правило, з міжнародним правом.

Таким чином, на місце глобалізованого світу приходить регіоналізм з характерним для нього протекціонізмом, який об'єктивно веде до втрати США своїх гегемоністських позицій у світі, роблячи марним прагнення їх еліти, незважаючи ні на що, залишатися «сяючим градом на пагорбі». Це є процес критичного загострення економічної боротьби між головними акторами, яка провокує збройні конфлікти між державами та громадянські війни.

Природно, що такий регіоналізм нічого спільного не має з «регіональними угодами», передбаченими в розділі VIII Статуту ООН, згідно з приписами якого такі угоди створюються «для розв'язання питань, що стосуються підтримання міжнародного миру і безпеки, які відповідають регіональним діям, за умови, що такі угоди або органи та їхня діяльність сумісні з цілями й принципами

Організації»⁶⁷. Генрі Кіссінджер, констатуючи кризовий стан міжнародних відносин у сучасний період, зумовлений геополітичними змінами кінця ХХ – початку ХХІ століть, дійшов такого висновку: «Ми живемо в історичний період, коли наявною є невпинна, часом майже відчайдушна, гонитва за вислизаючою з-під загального розуміння концепцією світового порядку. Хаос загрожує нам...»⁶⁸.

Передусім це виклик західній цивілізації, яка на наших очах втрачає життєві сили для продовження свого панівного становища у світі. Він супроводжується кризою міжнародного права, яке також швидко втрачає свою соціологічну основу для належного функціонування, вінцем якої є баланс світових сил. Його місце в міжнародних відносинах займає сила з її непередбачуваністю, що саме і веде до їх хаосу⁶⁹. В цих умовах Організація Об'єднаних Націй вже неспроможна виконувати свою головну роль «бути центром для погодження дій націй у досягненні...» її цілей і принципів⁷⁰ і може повторити трагічну долю своєї попередниці Ліги Націй.

Таким чином, багатогранна діяльність В. М. Корецького в Організації Об'єднаних Націй і його становлення як вченого для виконання цієї непростішої місії в порівнянні з сучасністю спонукає до філософських роздумів про мінливість буття народів та їх інституцій. Ніщо і ніхто не в змозі зупинити або змінити «вічний потік», що є невідворотним ходом історії, який зрозумів Геракліт ще тисячі років тому. В. М. Корецький все своє життя слідував цій дійсно вічно живій філософії, яка постійно доводила людям цей простий і водночас непростий постулат. Саме в цьому велич Володимира Михайловича Корецького, який упродовж усього свого життя з гідністю ніс високе звання справжнього вченого.

130-річчя від дня народження В. М. Корецького припадає на перехідний період в історії людства, і академічна наука має сказати своє правдиве слово як про цей період, так і про місце і роль України в цьому мінливому світі.

1. Про життя та діяльність цих видатних представників вітчизняної науки міжнародного права див.: *Енциклопедія міжнародного права: в 3 т. / Співголови редколегії Ю. С. Шемшученко та В. Н. Денисов. Київ, 2014–2019; Денисов В. Н. Лукашук Ігор Іванович. Т. 2. Київ, 2017. С. 911–914; Тарасов О. В. Семенов Володимир Сергійович. Т. 3. Київ, 2019. С. 744–745.*
2. Персоналії цих відомих представників вітчизняної юридичної науки див.: *Енциклопедія міжнародного права: в 3 т. / Співголови редколегії Ю. С. Шемшученко та В. Н. Денисов. Київ: Академперіодика, 2014–2019: Денисов В. Н. Михайловський Микола Карпович. Т. 3. 2019. С. 45–47; Денисов В. Н., Савчук К. О., Ульянова Ніна Миколаївна. Т. 3. 2019. С. 875–876; Денисов В. Н. Сапожников Валентин Іванович. Т. 3. 2019. С. 729–730; Денисов В. Н. Бувайлик Галій Юхимович. Т. 1. 2014. С. 320–322.*
3. Корецький В. М. Розквіт суверенітету Української Радянської соціалістичної держави в складі СРСР. *Вісник АН УРСР. 1954. № 8. С. 313; Корецький В. М. Міжнародно-правова суб'єктність Української РСР. Українська радянська енциклопедія. 1963. Т. 14. С. 144–146.*
4. Див., наприклад, Palmer N. D., Perkins H. C. *International Relations. The World Community in Transition.* Cambridge, 1953. P. 834; Goodrich L. M., Hambro E., Simons A. P. *Charter of the United Nations. Commentary and Documents. Third and Revised Edition.* New York, London. Columbia University Press, 1969. P. 84–85.
5. Див.: *Відомості Верховної Ради УРСР. 1990. № 31. Ст. 429.*
6. Див.: *Відомості Верховної Ради України. 1991. № 38. Ст. 502.*
7. Див. персоналії про них в: *Енциклопедія міжнародного права: в 3 т. / Співголови редколегії Ю. С. Шемшученко, В. Н. Денисов. Київ: Академперіодика, 2014–2019: Денисов В. Н. Акуленко Віктор Іванович. Т. 1. 2014. С. 87–90; Денисов В. Н. Висоцький Олександр Федорович. Т. 1. 2014. С. 428–431; Денисов В. Н. Свінтгов Володимир Ісаакович. Т. 2. 2017. С. 88–92.*
8. Денисов В. Н. Завдання науки міжнародного права в умовах незалежної України. *Правова держава: щорічник наукових праць*

Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Вип. 11. 2000. С. 433–443; Денисов В. Н., Євїнтов В. О., Акуленко В. І. Україна і міжнародний правопорядок. *Державотворення і правотворення в Україні*. Київ, 2001. С. 596–650; Шемшученко Ю. С. Віхи і здобутки. *Флашман української юридичної науки*. До 60-річчя Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. 1949–2009. С. 6–23; Шемшученко Ю. С. В авангарді української юридичної науки. *Правова держава*. До 65-річчя Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України 1949–2014. С. 5–15; Шемшученко Ю. С. Націлений на перспективу: до 70-річчя Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. *Юридична наука. Сучасний стан та перспективи розвитку*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 14 травня 2019 р.). Київ, 2019. С. 8–14; Скрипнюк О. В. Стратегічні напрями наукових досліджень Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України: сучасний стан та перспективи розвитку. Там само. С. 15–19. **9.** Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного суду. ООН. Управління громадської інформації. Нью-Йорк, 1968, Преамбула. **10.** Goodrich L. M., Hambro E. and Simons A. P. *Charfer of the United Nations. Commentary and Documents*. Third and Levisl Edition, New York, London, 1969. P. 1. **11.** Статут ООН, п. 1. ст. 23. **12.** Статут ООН, п. 3. ст. 27. **13.** Статут ООН, п. 2. ст. 27. **14.** Див. докладніше про «ялтинську формулу» в кн.: Goodrich L. M., Hambro E. and Simons A. P. *Charfer of the United Nations. Commentary and Documents*. Third and Revised Edition, New York and London, 1969. P. 215–222. **15.** Про причини Другої світової війни див. докладніше: Денисов В. Н. Друга світова війна 1939–1945. *Енциклопедія міжнародного права*: в 3 т./ Співголови редколегії Ю. С. Шемшученко, В. Н. Денисов. Київ: Академперіодика, 2014–2019. Т. 1. Київ, 2014. С. 883–896. **16.** Про місце і роль верховенства права в ООН як політичної організації див.: Kunz J. Z. *The Changing Law of Nations*. Ohio State University Press. 1968. P. 593–599. **17.** Kunz J. L. *The Changing Law of Nations*. Ohio State University Press. 1968. P. 594. **18.** Пункти 2 і 3 Преамбули Статуту ООН. **19.** Kunz J. L. *The Changing Law of Nations*. Ohio State University Press. 1968. P. 599. **20.** Денисов В. Н. Світова війна та міжнародне право. До 100-річчя Першої світової війни 1914–1918 рр. *Правова держава*: щорічник наукових праць. До 70-річчя Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Київ, 2019. Вип. 30. С. 375–383. **21.** Статут Організації Об'єднаних Націй. П. 3, ст. 1. **22.** Kunz J. L. *The Changing Law of Nations*. Ohio State University Press. 1968. P. 6. Докладніше про концепцію загального права людства див. також: Jenks C. W. *The Common Law of Mankind*. London, 1958. **23.** Palmer N. D. and Perkins H. C. *International Relations. The Word Community in Transition*. Cambridge, 1953. P. 589. **24.** Goodrich L. M., Hambro E. and Simons A. P. *Charfer of the United Nations. Commentary and Documents*. Third and Revised Edition, New York, London, 1969. P. 4–5, 83–84. **25.** Див.: Резолюція конференції Об'єднаних Націй у Сан-Франциско від 27.04.1945 р. *Українська РСР на міжнародній арені*: зб. документів і матеріалів 1944–1961 рр./ упорядник К. С. Забігаїло; відп. ред. Л. Х. Паламарчук. Київ, 1963. С. 90; ст. 3 Статуту ООН. **26.** Див.: Goodrich L. M., Hambro E. and Simons A. P. *Charfer of the United Nations. Commentary and Documents*. Third and Revised Edition, New York, London, 1969. P. 81. **27.** un <https://www.un.org/ru/social/Kogda> **28.** Див.: Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 1-ї сесії 1946 року: <https://www.un.org/ru/ga/1/docs/1res.shtml> **29.** Див.: Симоненко Р. Г. Паризька мирна конференція 1946. URL: <http://www.history.org.ua/?termin=Paryzka-myryna-1946>. **30.** Див.: Тойнбі А. Дж. *Пережитое. Мои встречи*. Москва, 2003. С. 59–60. **31.** Там само. С. 59. **32.** Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 94 (I) от 11 декабря 1946 г. **33.** Пункт 1 статті 13 Статуту ООН. Київ, 1969. **34.** Див.: ООН. Официальные отчёты Генеральной Ассамблеи. II сессия, Шестой Комитет, приложение I. **35.** Див. докладніше про участь В. М. Корецького в Комітеті з прогресивного розвитку міжнародного права та його кодифікації в: Briggs H. W. *The International Law Commission*. Ithaca, New York, 1965. P. 37, 48, 75, 86, 133–134, 139, 143, 146–147, 151, 168, 170–171, 190, 210, 212; та Кожевников Ф. И., Э. С. Кривчикова Комиссия международного права ООН: функции и деятельность. Москва, 1977. С. 15, 17, 34, 93. **36.** ООН. Резолюция ГА 174 (II) от 21 ноября 1947 г. **37.** Див.: art. 8 of the Statute of

the International Law Commission. Text from A/CN.4/4/Rev.16/1962 with amended by GA res. 1647 (XVI) of 6 Nov. 1961. **38.** П. 1 ст. 1 Статуту ООН. **39.** Див. про це докладніше: Briggs H. W. The International Law Commission. Ithaca, New York, 1965. P. 58, 75–85. **40.** Див. Стаття 68 Статуту ООН. Київ, 1969. **41.** Див. ECOSOC Resolutions 6 (I) of 16 February 1946 and 9 (II) of 21 June 1946. **42.** Резолюция 217A (III) Генеральной Ассамблеи ООН от 10 декабря 1948 года. **43.** Ст. 1 Дополнительной конвенции об упразднении рабства, работорговли и институтов и обычаев, сходных с рабством. *Международные акты о правах человека*: сб. документов. 2-е изд. Москва, 2002. **44.** Див., наприклад, Лукашук И. И. Международное право. Общая часть. Учебник. Москва, 1996. С. 285–288; Тункин Г. И. Теория международного права. Москва, 2000. С. 58–63; Корецкий В. М. «Общие принципы права» в международном праве. *Избранные труды*: в 2 кн. / Гл. ред. В. Н. Денисов. Кн. 2. Киев, 1989. С. 165 и сл.; Parkinson F. The Philosophy of International Relations. A Study in the History 7, Thought. London, 1977. P. 175–176; Shaw M. N. International Law. Fifth ed. Cambridge, 2004. P. 94, 193–194. **45.** Корецкий В. М. Новое в разделе «открытого моря» (вопрос о континентальном шельфе). *Избранные труды*: в 2 кн. / Гл. ред. В. Н. Денисов. Киев, 1989. Кн. 2. С. 146–154; Корецкий В. М. К вопросу о противоправности испытаний термоядерного оружия в открытом мире. Там само. С. 222–228; Корецкий В. М. История систематизации норм международного права. Там само. С. 306–332. **46.** Mc Dougal M. S. and Burke W. T. The Public Order of the Oceans. A Contemporary International Law of the Sea. New Haven, London, 1962. P. 488. **47.** Ibid. P. 488–489. **48.** Див. виступ В. М. Корецького французською мовою на засіданні Комітету з повітряного права Асоціації міжнародного права (Гамбурзька сесія 1960 р.) та коментар до нього: Корецький В. М. *Избранные труды*. Кн. 3. Киев, 2015. С. 381–383; та його міркування теж французською мовою з питання запобігання забрудненню морського середовища і коментар до них, представлений у рамках роботи Дванадцяті комісії Інституту міжнародного права в 1969 році. Там само. С. 384–388. **49.** Рішення в: International Court of Justice, Reports 1961. The Hague, 1961. P. 17–35; International Court of Justice, Reports 1962. The Hague, 1962. P. 6–32. **50.** Рішення в: International Court of Justice, Reports 1966. The Hague, 1966. P. 6–51. **51.** Див.: Особое мнение судьи В. М. Корецкого по делу в связи с иском Эфиопии и Либерии к Южно-Африканской Республике: Корецкий В. М. *Избранные труды*: в 2 кн. / Гл. ред. В. Н. Денисов. Кн. 2. Киев, 1989. С. 372–380. Офіційний текст англійською мовою див.: Dissenting opinion of Judge Koretsky (On South West Africa, Second phase, Judgment, I.C.J. Report, 1966. P. 6. *International Court of Justice. Reports of Judgments, Advisory Opinions and Orders*. The Hague, 1966. P. 237–249. **52.** Псевдонім «М. Юранов» В. М. Корецький використовував в пам'ять про свого сина Юрія Володимировича, який загинув на фронті під час Великої Вітчизняної війни. **53.** Юранов М. Отказ в правосудии (К решению Международного суда о Юго-Западной Африке). *Корецкий В. М. Избранные труды*. Кн. 3. Киев, 2015. С. 329–339. **54.** Див.: Declaration of Judge Koretsky: (On concerning the Northern Cameroons (Cameroon v. United Kindom). Preliminary objections. Judgment of 2 Desember 1963. I.C.J. Reports 1963. P. 15». *International Court of Justice. Reports of Judgments, Advisory Opinions and Orders*. The Hague, 1963. P. 28–29. **55.** Див.: Declaration of Judge Koretsky (On case «Barcelona Traction Light and Power Company, Limited, Preliminary objections, Judgment, I.C.J.». *International Court of Justice. Reports of Judgments, Advisory Opinions and Orders*. The Hague, 1967, P. 46–47. **56.** Див. Особое мнение судьи В. М. Корецкого по делу об определении границ континентального шельфа между Данией и ФРГ и между ФРГ и Нидерландами. *Корецкий В. М. Избранные труды*: в 2 кн. / Гл. ред. В. Н. Денисов. Київ, 1989. Кн. 2. С. 380–394. Рішення даної справи опубліковано в International Court of Justice. Reports 1969. The Hague, 1969. P. 3–54. **57.** Даний Консультативний висновок див. в: International Court of Justice. Reports 1962. The Hague, 1962. P. 151–181. **58.** Див.: Dissenting opinion by Judge Koretsky (Certain Expenses of the United Nations (Article 17, paragraph 2 of the Charter, Advisory opinion of 20 July 1962: I.C.J. Report 1962. P. 151). *International Court of Justice Reports of Judgments, Advisory Opinion and Ordere*. The Hague, 1962. P. 106–140. Версію російською мовою див. Корецький В. М.

Избранные труды: в 2 кн./ Гл. ред. В.Н.Денисов. Киев, 1989. Кн.2. С.345–371. **59.** Lachs Manfred. The Teacher in International Law. Teachings and Teaching. Second Revised Edition. Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, 1987. P.136–142. **60.** Lachs Manfred. The Teacher in International Law. Teachings and Teaching. Second Revised Edition. Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, 1987. P.141–142. **61.** Lachs Manfred. The Teacher in International Law. Teachings and Teaching. Second Revised Edition. Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, 1987. P.142. **62.** Див.: п.1 ст.32 Статуту Міжнародного суду ООН. **63.** Див.: п.7 ст.32 Статуту Міжнародного суду ООН. **64.** Див.: Савчук К.О. Каченовський Д.І. *Енциклопедія міжнародного права*: в 3 т./ Співголови редколегії Ю.С.Шемшученко, В.Н.Денисов. Київ: Академперіодика, 2014–2019. Т.2. Київ, 2017. С.598 – 600. **65.** Про характеристику змісту даного видання див. Усенко І.Б., Денисов В.Н. Новые грани творчества. *Корецький В.М. Избранные труды*. Кн.3. Киев, 2015. С.5–20. **66.** Докладніше про церемонію відкриття меморіальної дошки на честь В.М.Корецького див.: Денисов В.Н. До 70-річного ювілею Інституту держави і права імені В.М.Корецького НАН України. *Правова держава*: щорічник наукових праць. Вип.31. Київ, 2020. С.259–260. **67.** Пункт 1 статті 52 Статуту ООН. Див. докладніше: Денисов В.Н. Регіоналізм. *Енциклопедія міжнародного права*: в 3 т./ Співголови редколегії Ю.С.Шемшученко, В.Н.Денисов. Київ: Академперіодика, 2014–2019. Т.3. 2019. С.679–688. **68.** Киссинджер Г. Мировой порядок. Москва, 2018. С.10. **69.** Пункт 4 статті 1 Статуту ООН. **70.** Див. докладніше про концепцію цивілізаційних викликів у світі міжнародного права: Денисов В.Н. Міжнародний правопорядок у світі сучасних цивілізаційних викликів. *Правова держава*: щорічник наукових праць Інституту держави і права імені В.М.Корецького НАН України. Вип.26. Київ, 2015. С.397–400.

References

1. Pro zhyttia ta diialnist tsykh vydatnykh predstavnykiv vitchyznianoï nauky mizhnarodnoho prava dyv. v: Entsyklopediia mizhnarodnoho prava v 3 t. Spivholovy redkolehii Yu. S. Shemshuchenko ta V.N. Denysov. Kyiv, 2014–2019. Denysov V.N. Lukashuk Ihor Ivanovych. T.2. Kyiv, 2017. S.911–914; Tarasov O.V. Semenov Volodymyr Serhiiovych. T.3. Kyiv, 2019. S.744–745. [ukr].
2. Personalii tsykh vidomykh predstavnykiv vitchyznianoï yurydychnoi nauky dyv. v: Entsyklopediia mizhnarodnoho prava v 3 t. Spivholovy redkolehii Yu. S. Shemshuchenko ta V.N. Denysov. Kyiv: Akameperiodyka, 2014–2019: Denysov V.N. Mykhailovskiy Mykola Karpovych. T.3, 2019. S.45–47; Denysov V.N., Savchuk K.O., Ulianova Nina Mykolaivna. T.3, 2019. S.875–876; Denysov V.N. Sapozhnykov Valentyn Ivanovych. T.3, 2019. S.729–730; Denysov V.N. Buvailyk Halii Yukhymovych. T.1, 2014. S.320–322. [ukr].
3. Koretskyi V.M. Rozkvit suverenitetu Ukrainskoi Radianskoi sotsialistychnoi derzhavy v skladі SRSR // Visnyk AN URSR. 1954. № 8. S.313; Koretskyi V.M. Mizhnarodno-pravova subiektivnist Ukrainskoi RSR. V kn.: Ukrainska radianska entsyklopediia, 1963. T.14. S.144–146. [ukr].
4. Dyv., napryklad, Palmer N.D., Perkins H.C. International Relations. The World Community in Transition. Cambridge, 1953. P.834; Goodrich L.M., Hambro E., Simons A.P. Charter of the United Nations. Commentary and Documents. Third and Revised Edition. New York, London. Columbia University Press, 1969. P.84–85.
5. Dyv.: Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR (VVR), 1990, № 31, st.429. [ukr].
6. Dyv.: Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 1991, № 38, st.502. [ukr].
7. Dyv. personalii pro nykh v: Entsyklopediia mizhnarodnoho prava v 3.t. Spivholovy redkolehii Yu.S.Shemshuchenko, V.N.Denysov. Kyiv: Akameperiodyka, 2014–2019: Denysov V.N. Akulenko Viktor Ivanovych. T.1, 2014. S.87–90; Denysov V.N. Vysotskyi Oleksandr Fedorovych. T.1, 2014. S.428–431; Denysov V.N. Yevintov Volodymyr Isaakovych. T.2., 2017. S.88–92. [ukr].
8. Denysov V.N. Zavdannia nauky mizhnarodnoho prava v umovakh nezalezhnoi Ukrainy. Pravova derzhava. Shchorichnyk naukovykh prats Instytutu derzhavy i prava imeni V.M.Koretskoho NAN Ukrainy. Vyp.11, 2000. S.433–443; Denysov V.N., Yevintov V.O., Akulenko V.I. Ukraina i mizhnarodnyi pravoporiadok v kn.: Derzhavotvorennia i pravo tvorennia v Ukraini. Kyiv, 2001. S.596–650; Shemshuchenko Yu.S. Vikhy i zdobutky v kn.: Flahman ukrainskoi yurydychnoi nauky. Do 60-richchia Instytutu derzhavy i prava im. V.M.Koretskoho NAN Ukrainy. 1949–2009. S.6–23;

Shemshuchenko Yu.S. V avanhardi ukrainskoi yurydychnoi nauky. Pravova derzhava. Do 65-richchia Instytutu derzhavy i prava im. V.M.Koretskoho NAN Ukrainy 1949–2014. S.5–15; Shemshuchenko Yu.S. Natsileniy na perspektyvu: do 70-richchia Instytutu derzhavy i prava im. V.M.Koretskoho NAN Ukrainy v kn.: Yurydychna nauka. Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku. Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Kyiv, 14 travnia 2019 r.). Kyiv, 2019. S.8–14; Skrypniuk O.V. Stratehichni napriamy naukovykh doslidzhen Instytutu derzhavy i prava im. V.M.Koretskoho NAN Ukrainy: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku. Tam samo. S.15–19. [ukr]. **9.** Statut Orhanizatsii Obiednanykh Natsii i Statut Mizhnarodnoho Sudu. OON. Upravlinnia hromadskoi informatsii. Niu-York, 1968, Preambula. **10.** Goodrich L.M., Hambro E. and Simons A.P. Charfer of the United Nations. Commentary and Documents. Third and Levisl Edition, New York, London, 1969. P.1. **11.** Statut OON, p.1. st.23. **12.** Statut OON, p.3. st.27. **13.** Statut OON, p.2. st.27. **14.** Dyv. bilsh detalno pro «ialtynsku formulu» v kn.: Goodrich L.M., Hambro E. and Simons A.P. Charfer of the United Nations. Commentary and Documents. Third and Revised Edition, New York and London, 1969. P.215–222. **15.** Pro prychyny Druhoi svitovoi viiny dyv. bilsh detalno: Denysov V.N. Druha svitova viina 1939–1945 v Entsyklopedii mizhnarodnoho prava v 3-kh tomakh. Spivholovy redkolehii Yu. S. Shemshuchenko, V.N.Denysov. Kyiv, Akademperiodyka, 2014–2019. T.1. Kyiv, 2014. S.883–896. [ukr]. **16.** Pro mistse i rol verkhovenstva prava v OON yak politychnoi orhanizatsii dyv.: Kunz J.Z. The Changing Law of Nations. Ohio State University Press. 1968. P.593–599. **17.** Kunz J.L. The Changing Law of Nations. Ohio State University Press. 1968. P.594. **18.** Punkt 2 i 3 Preambuly Statutu OON. **19.** Kunz J.L. The Changing Law of Nations. Ohio State University Press. 1968. P.599. **20.** Dyv. bilsh detalno v: Denysov V.N. Svitova viina ta mizhnarodne pravo. Do 100-richchia Pershoi svitovoi viiny 1914–1918 rr. Pravova derzhava. Shchorichnyk naukovykh prats. Do 70-richchia Instytutu derzhavy i prava imeni V.M.Koretskoho NAN Ukrainy. Kyiv, 2019. Vyp.30. S.375–383. [ukr]. **21.** Statut Orhanizatsii Obiednanykh Natsii, P.3, st.1. **22.** Kunz J.L. The Changing Law of Nations. Ohio State University Press. 1968. P.6. Bilsh detalno pro konseptsiiu zahalnoho prava liudstva dyv. takozh: Jenks C.W. The Common Law of Mankind. London, 1958. **23.** Palmer N.D. and Perkins H.C. International Relations. The Word Community in Transition. Cambridge, 1953. P.589. **24.** Goodrich L.M., Hambro E. and Simons A.P. Charfer of the United Nations. Commentary and Documents. Third and Revise Edition, New York, London, 1969. P.4–5, 83–84. **25.** Dyv.: Rezoliutsiia konferentsii Obiednanykh Natsii u San-Frantsysko vid 27.04.1945 r. v Ukrainska RSR na mizhnarodnii areni. Zbirnyk dokumentiv i materialiv 1944–1961 rr. Uporiadnyk K.S.Zabihailo. Vidp. redaktor L.Kh.Palamarchuk. Kyiv, 1963. S.90. [ukr]; st.3 Statutu OON. **26.** Dyv. Goodrich L.M., Hambro E. and Simons A.P. Charfer of the United Nations. Commentary and Documents. Third and Revised Edition, New York, London, 1969. P.81. **27.** un [https:// www.pnp.ru>social>Kogda](https://www.pnp.ru>social>Kogda) **28.** Dyv.: Rezoiutsii Heneralnoi Asamblei OON 1-yi sesii 1946 roku: <https://www.un.org/ru/ga/1/docs/1res.shtml> **29.** Dyv.: Symonenko R.H. Paryzka myrna konferentsiia 1946 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.history.org.ua/?termin=Paryzka-myrna-1946>. [ukr]. **30.** Dyv.: Toinbi A. Dzh. Perezhytoe. Moy vstrechy. Moskva, 2003. S.59–60. [rus]. **31.** Tam samo. S.59. **32.** Rezoliutsiia Heneralnoi Assambley OON 94 (I) ot 11 dekabria 1946 h. [rus]. **33.** Punkt 1 statti 13 Statutu OON. Kyiv, 1969. [ukr]. **34.** Dyv.: OON. ofitsyalnye otchoty Heneralnoi Assambley, II sessiia, Shestoi Komytet, prylozhenie I. **35.** Dyv. bilsh detalno pro uchast V.M.Koretskoho v Komiteti z prohresyvnogo rozvytku mizhnarodnoho prava ta yoho kodyfikatsii v: Briggs H.W. The International Law Commission. Ithaca, New York, 1965. P.37, 48, 75, 86, 133–134, 139, 143, 146–147, 151, 168, 170–171, 190, 210, 212; ta Kozhevnykov F.Y., YE.S.Kryvchykova. Komysyssia mezhdunarodnoho prava OON: funktsyy y deiatelnost. Moskva, 1977. S.15, 17, 34, 93. [rus]. **36.** OON. Rezoliutsiia HA 174 (II) ot 21 noiabria 1947 h. [rus]. **37.** Dyv.: art.8 of the Statute of the International Law Commission. Text from A/CN.4/4/Rev.161962 with amended by GA res. 1647 (XVI) of 6 Nov. 1961. **38.** P.1 st.1 Statutu OON. **39.** Dyv. pro tse bilsh detalno: Briggs H.W. The International Law Commission. Ithaca, New York, 1965. P.5 8, 75–85. **40.** Dyv.: Stattia 68 Statutu OON. Kyiv, 1969 r. [ukr]. **41.** Dyv.: ECOSOC Resolutions 6 (I) of 16 February 1946 and

9 (II) of 21 June 1946. **42.** Rezoliutsiya 217A (III) Heneralnoi Assambley OON ot 10 dekabria 1948 hoda. [rus]. **43.** St. 1 Dopolnytelnoi konventsyy ob uprazdnenyy rabstva, rabotorhovly y ynstytutov y obychaev, skhodnykh s rabstvom. Mezhdunarodnye akty o pravakh cheloveka. Sbornik dokumentov. 2-e yzd., Moskva, 2002. [rus]. **44.** Dyv., napryklad, Lukashuk Y.Y. Mezhdunarodnoe pravo. Obshchaia chast. Uchebnyk. Moskva, 1996. S. 285–288. [rus]; Tunkyn H. Y. Teoriya mezhdunarodnogo prava. Moskva, 2000. S. 58–63. [rus]; Koretskyi V.M. «Obshchye pryncypy prava» v mezhdunarodnom prave. Koretskyi V.M. Yzbrannye trudy. V dvukh knyakh. Hl. red. V.N. Denysov. Kn. 2. Kyev, 1989. S. 165 y sl. [rus]; Parkinson F. The Philosophy of International Relations. A Study in the History 7, Thought. London, 1977. P. 175–176; Shaw M. N. International Law. Fifth ed. Cambridge, 2004. P. 94, 193–194. **45.** Koretskyi V.M. Novoe v razdele «otkrytoho moria» (vopros o kontynentalnom shelfe) v Koretskyi V.M. Yzbrannye trudy. V dvukh knyakh. Hl. red. V.N. Denysov. Kyev, 1989. Kn. 2. S. 146–154. [rus]; Koretskyi V.M. K voprosu o protyvopravnosti uspytanyi termoiadernogo oruzhya v otkrytom myre. Tam samo. S. 222–228; Koretskyi V.M. Ystoryia systematyzatsyy norm mezhdunarodnogo prava. Tam samo. S. 306–332. **46.** Mc Dougal M. S. and Burke W. T. The Public Order of the Oceans. A Contemporary International Law of the Sea. New Haven, London, 1962. P. 488. **47.** Ibid. P. 488–489. **48.** Dyv. vystup V.M. Koretskoho frantsuzkoiu movoiu na zasidanni Komitetu z povitrianoho prava Asotsiatsii mizhnarodnogo prava (Hamburzka sesiia 1960 roku) ta komentar do noho v Koretskyi V.M. Yzbrannye trudy. Kn. 3. Kyiv, 2015. S. 381–383. [ukr]; ta yoho mirkuvannia tezh frantsuzkoiu movoiu z pytannia zapobihannia zabrudnennia morskoho seredovyshcha i komentar do tykh, predstavlenykh v ramkakh roboty Dvanadtsiatoi komisii Instytutu mizhnarodnogo prava v 1969 rotsi. Tak samo. S. 384–388. **49.** Rishennia v: International Court of Justice, Reports 1961. The Hague, 1961. P. 17–35; International Court of Justice, Reports 1962. The Hague, 1962. P. 6–32. **50.** Rishennia v: International Court of Justice, Reports 1966. The Hague, 1966. P. 6–51. **51.** Dyv. Osoboe mnenye sudy V.M. Koretskoho po delu v sviazy s yskom Эфюппы у Лыберы к Южно-Африканской Республке. Koretskyi V.M. Yzbrannye trudy. V dvukh knyakh. Hl. red. V.N. Denysov. Knyha 2. Kyev, 1989. S. 372–380. [rus]. Ofitsiinyi tekst anhliiskoiu movoiu dyv.: Dissenting opinion of Judge Koretsky (On South West Africa, Second phase, Judgment, I.C.J. Report, 1966. P. 6 // International Court of Justice. Reports of Judgments, Advisory Opinions and Orders. The Hague, 1966. P. 237–249. **52.** Pseudonim «M. Yuranov» V.M. Koretskyi vykorystovuvav v pamiat pro svoho syna Yuriia Volodymyrovycha, yakyi zahynuv na fronti pid chas Velykoï Vitchyznianoï viiny. **53.** Yuranov M. Otkaz v pravosudy (K resheniyu Mezhdunarodnogo Suda o Yuho-Zapadnoi Afryke). Koretskyi V.M. Yzbrannye trudy. Kn. 3. Kyev, 2015. S. 329–339. [rus]. **54.** Dyv.: Declaration of Judge Koretsky: (On concerning the Northern Cameroons (Cameroon v. United Kindom). Preliminary objections. Judgment of 2 Desember 1963. I.C.J. Reports 1963. P. 15» // International Court of Justice. Reports of Judgments, Advisory Opinions and Orders. The Hague, 1963. P. 28–29. **55.** Dyv.: Declaration of Judge Koretsky (On case «Barcelona Traction Light and Power Company, Limited, Preliminary objections, Judgment, I.C.J.» // International Court of Justice. Reports of Judgments, Advisory Opinions and Orders. The Hague, 1967, P. 46–47. **56.** Dyv.: Osoboe mnenye sudy V.M. Koretskoho po delu ob opredelenyy hranyts kontynentalnogo shelfa mezhd Danyei y FRH y mezhd FRH y Nyderlandamy // Koretskyi V.M. Yzbrannye trudy. V dvukh knyakh. Hl. red. V.N. Denysov. Kyiv, 1989. Kn. 2. S. 380–394. [rus]. Rishennia danoi spravy opublikovano v International Court of Justice. Reports 1969. The Hague, 1969. P. 3–54. **57.** Danyi Konsultativnyi vysnovok dyv. v: International Court of Justice. Reports 1962. The Hague, 1962. P. 151–181. **58.** Dyv.: Dissenting opinion by Judge Koretsky (Certain Expenses of the United Nations (Article 17, paragraph 2 of the Charter, Advisory opinion of 20 July 1962: I.C.J. Report 1962. P. 151) // International Court of Justice Reports of Judgments, Advisory Opinion and Ordere. The Hague, 1962. P. 106–140. Versiiu rosiiskoiu movoiu dyv. Koretskyi V.M. Yzbrannye trudy. V dvukh knyakh. Hl. red. V.N. Denysov. Kyiv, 1989. Kn. 2. S. 345–371. [rus]. **59.** Lachs Manfred. The Teacher in International Law. Teachings and Teaching. Second Revised Edition. Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, 1987. P. 136–142. **60.** Lachs Manfred. The Teacher in

International Law. Teachings and Teaching. Second Revised Edition. Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, 1987. P. 141–142. **61.** Lachs Manfred. The Teacher in International Law. Teachings and Teaching. Second Revised Edition. Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, 1987. P. 142. **62.** Dyv.: p. 1 st. 32 Statutu Mizhnarodnoho Sudu OON. **63.** Dyv.: p. 7 st. 32 Statutu Mizhnarodnoho Sudu OON. **64.** Dyv.: Savchuk K. O. Kachenovskiy D. I. Entsiklopediia mizhnarodnoho prava v 3 t. Spivholovy redkolehii Yu. S. Shemshuchenko, V. N. Denysov. Akademperiodyka. Kyiv, 2014–2019. T. 2. Kyiv, 2017. S. 598–600. [ukr]. **65.** Pro kharakterystyku zmistu danoho vydannia dyv. Usenko Y. B., Denysov V. N. Novye hrany tvorchestva v Koretskyy V. M. Yzbrannye trudy. Kn. 3. Kyev, 2015. S. 5–20. [rus]. **66.** Bilsh detalno pro tseremoniiu vidkryttia memorialnoi doshky na chest V. M. Koretskoho dyv. Denysov V. N. Do 70-richnoho yuvileiu Instytutu derzhavy i prava imeni V. M. Koretskoho NAN Ukrainy // Pravova derzhava. Shchorichnyk naukovykh prats. Vypusk trydtsiat pershyi. Kyiv, 2020. S. 259–260. [ukr]. **67.** Punkt 1 statti 52 Statutu OON. Dyv. bilsh detalno Denysov V. N. Rehionalizm v Entsiklopediia mizhnarodnoho prava v 3 t. Spivholovy redkolehii Yu. S. Shemshuchenko, V. N. Denysov. Akademperiodyka. Kyiv, 2014–2019. T. 3. Kyiv, 2019. S. 679–688. [ukr]. **68.** Kyssyndzher H. Myrovoy poriadok. Moskva, 2018. S. 10. [rus]. **69.** Punkt 4 statti 1 Statutu OON. **70.** Dyv. bilsh detalno pro kontseptsiiu tsyvilizatsiinykh vyklykiv v svitli mizhnarodnoho prava Denysov V. N. Mizhnarodnyi pravoporiadok v svitli suchasnykh tsyvilizatsiinykh vyklykiv. Pravova derzhava. Shchorichnyk naukovykh prats Instytutu derzhavy i prava imeni V. M. Koretskoho NAN Ukrainy. Vyp. 26. Kyiv, 2015. S. 397–400. [ukr].

Denysov Volodymyr. V. M. Koretsky at the United Nations. Codification and Progressive Development of International Law (To the 130th Anniversary of his Birth)

On the occasion of the 130th anniversary of the birth of Academician V. M. Koretsky his activity at the United Nations is highlighted, which covers the period 1946–1970 in its structures of the codification and progressive development of international law. These are bodies like the General Assembly, the Committee on Progressive Development of International Law and Its Codification, the International Law Commission, the Human Rights Commission and its Editorial committee for the preparation of the draft of the Universal Declaration of Human Rights. His participation in a number of international conferences held within the UN and also his work as a Judge of the UN International Court of Justice (1961–1970) are shown. The life path of the Scholar and the role in the creation of the Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine, which rightly bears his name, are traced.

The comparison of the largest in the history of international relations codification and progressive development of international law, which carried out in conditions of raising legal awareness of the peoples in connection with the end of World War II and the creation of the United Nations, with the current period of instability in international relations threatening the peoples of World War III is made.

The current state of international relations is characterized by the decline of authority of international law and the erosion of the international legal order established by the UN Charter as a consequence of the crisis of the liberal economy and related globalization of international relations.

Key words: World War II, United Nations, UN Charter, international law, codification and progressive development of international law, UN International Court of Justice, National Academy of Sciences of Ukraine.